

DR. HABIL HUSZ MÁRIA

**A FRANCIA NEVELŐSZÜLŐ SZAKKÉPESÍTÉS INNOVÁCIÓ-
TRANSZFERE
BULGÁRIÁBAN, ROMÁNIÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON**

Egyetemi docens

*Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar
Kultúratudományi Intézet*

7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/B.

e-mail:

husz.maria@feek.pte.hu

Kulcsszavak: gyermekvédelem, innováció-transzfer, nevelőszülő kompetencia-alapú, modulrendszerű szakképzési kínálat, Európai Képesítési Keretrendszer, AFUE-projekt

Abstract

2009 decemberétől 2011 végéig zajlik az Európai Unió Oktatásügyi és Kulturális Igazgatósága „Egész életen át tartó oktatás és képzés Leonardo da Vinci” programja keretében az „AFUE” innováció-transzfer projekt ¹, amely három közép-kelet-európai országban alkalmazza a francia nevelőszülő szakképesítést. A közös európai képzési tér és a kompatibilis, egységes képesítések kialakításának követelménye szembesül a régi és újabb tagországok eltérő szakképzési és gyermekvédelmi filozófiájával, jogszabályozásával és intézményrendszerével.

Abstract

*L'objectif général du projet **Transfert de la Certification Française ASSISTANT FAMILIAL : AFUE** (_ 2009-1BG1-LEO05-01643) est de former des professionnels de l'accueil familial dans 3 pays (Bulgarie, Hongrie et Roumanie) en transférant les modalités de formation du Titre Français d'Assistant Familial. Le transfert des contenus de ce diplôme en terme de compétences permettra aux organismes de formations ainsi qu'aux Universités impliquées dans le projet de pouvoir former leurs personnels qui eux même pourront alors former des assistants familiaux Les organismes de formation disposeront d'une offre de formation rénovée, adaptée et pertinente validée. Les organismes de formation disposeront d'une offre de formation rénovée, adaptée et pertinente validée.*

¹ Transfert de la Certification Française ASSISTANT FAMILIAL: AFUE No. 2009-1Bg1-LEO05-01643

A magyar és az európai szociális ágazat és a szakképzési rendszerek megújulása szempontjából is jelentős az a nemzetközi projekt, amely a Leonardo program keretében célul tűzte ki a nevelőszülők szakképzésének átalakítását. Az egész életen át tartó tanulás módjának és lehetőségeinek kimunkálása folyamán az oktatási és szakképzési szakpolitikák, valamint az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó szakpolitikák összehangolásának egyik célravezető, operatív módszere az ágazati munkacsoportok nemzetközi projektmunkája.

Az Egyesült Nemzetek gyermekek jogairól szóló egyezménye a gyermekvédelem alapszövegeként elismeri, hogy a gyermekeknek joguk van a saját családjukban való életre. A gyermekek intézetben való gondozása, nevelése csak legvégső megoldásként merülhet fel. Ennek ellenére, bizonyos európai tagállammá vált országokban a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésbe vételére – akár fogyatékosságukból, elhagyottságukból vagy szélesebb értelemben érzelmi vagy szociális veszélyeztetettségükből adódóan – az elsődleges alternatívát sokáig az intézetben való elhelyezés jelentette.

Ez a gyakorlat a gazdasági és kulturális nyomás ellenére tovább él. Az Európa Tanács 2003. március 5-i parlamenti ülésén² a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek sorsának javítása érdekében az országokat felkérte az intézeti rendszer csökkentését és a gyermekek családi környezetének helyreállítását célzó tevékeny politika kialakítására, az intézményesítés helyett egyéb megoldások fejlesztésével, melyek a gyermek saját családjához való visszatérését, nevelőszülőknél vagy családi otthonokban való elhelyezését, lakásotthonok létrehozását részesíti előnyben. Másrészt felhívta a figyelmet a gyakorló nevelőszülők képzettségi szintjének folyamatos javítására, amennyiben szükséges, külföldi partnerek segítségével.

Közép-Kelet Európa az utóbbi 20 évben jelentős politikai, gazdasági és társadalmi változásokon ment keresztül, melyek alapjában változtatták meg a népesség jövedelemeloszlását. A változás érzékelhető volt egyes lakossági rétegek, és különösen a leggyengébbek: serdülő gyermekek és idősek szociális védelmének gyengülésében.

Bulgáriában intézményesítették az elhagyott gyermekek elhelyezési gyakorlatát, a szakképzettek száma jóval alul marad a gyermekek különleges szükségleteinek kielégítésére elegendőnél. Szükségessé vált a gondozásba vételre vonatkozó alternatív megoldások bevezetése, S. O. S. Gyermekfalvak, napközi otthonok létrehozásával.

Romániában a születések számának a 60-as években bekövetkező jelentős visszaesése után a kormány a születések számát növelő politikát vezetett be, lehetővé téve a családok számára a gyermek intézetben való elhelyezését állami költségen. (3/1970. törvény az elhagyott gyermekek árvaházakban való elhelyezéséről.) Ezt a törvényt 1997-ben eltörölték.

Magyarországon a – 3376101000000000 azonosító számú – hivatásos nevelőszülő megnevezésű kompetencia-alapú nemzeti szakképesítés szakmai követelménymoduljait a 15/2008 (VIII.13) sz. SZMM rendelet szabályozza.

Franciaországban a nevelőszülő állami szakképesítés létrehozása új jogi státusszal ruházza fel a nevelőszülőket, javít a gondozásba vétel minőségén, bővíti a képzés megszerzésének lehetőségét, valamint a kötelező képzés tananyagát, és biztonságossá teszi e szakembe-

² Conseil de l'Europe. Assemblée parlementaire Doc. 9692. Amélioration du sort des enfants abandonnés en institutions. http://www.assembly.coe.int/ASP/Doc/DocListingDetails_F.asp?DocID=10382 Megtekintés: 2011.08.04.

rek státuszát. A törvény, amely teljes egészében 2007. január 1-jén lépett hatályba, lehetővé teszi szakképzettség megszerzését azon nevelőszülők számára, akik a szociális és családi ellátás törvénykönyvének L. 421.15 cikkében szereplő, kötelező képzést elvégezték. A Franciaországban dolgozó 46 800 hivatásos nevelőszülő közel 65 000 gyermeket fogad (átlagban 1,7 gyermek minden befogadó családnál), 10-ből 9-et bírósági döntés következtében. Az állami nevelőszülő bizonyítvány igazolja a szükséges kompetenciákat kiskorúak vagy fiatal felnőttek saját otthonában, saját családi közösségében való állandó befogadásához, a gyermeknek nyújtott szociális és nevelési szakellátás keretében. Az állami nevelőszülő képesítés megszerzését előkészítő képzés – az európai egységes szakképzési rendszernek megfelelő módon – szakmai referenciagyűjteményre, feladatprofilra épül, (amely magában foglalja a szakma/beavatkozási terület meghatározását, funkciók/tevékenységek értelmezését, valamint a kompetenciákra vonatkozó referenciagyűjteményt, tulajdosságprofil), s szabályozza a képzés, valamint a kompetenciák megszerzését igazoló szakképesítés rendszerét.

Az Európai Képesítési Keretrendszer és a Nemzeti Képesítési Keretrendszerek kidolgozása Európában

A nevelőszülő szakma jelenleg – egyebek mellett – eltérő mértékben professzionalizált a tagországokban, a pedagógiai eszközök és források nem adaptáltak, a létező szakképzési programok és vizsgarendszerek nem felelnek meg a kompetencia-alapú Európai Képesítési Keretrendszernek (EKKR, a francia CEC). A közös képesítési keretrendszer megvalósítását 32 oktatási és képzési miniszter 2008. április 23-án fogadta el, ösztönözve a tagállamokat a 2012. évi bevezetésre ³. A kreditalapú európai moduláris programok (European Credit Transfer and Accumulation, a francia ECVET) alkalmazását a szakmai képzésekre, alapképzésekre az Európai Unió oktatáspolitikája 2016-ra irányozta elő. Ennek jelentősége abban áll, hogy meta-keretként lehetőséget ad a bizonyítványok összehasonlíthatóságára országhatáron túl is, a tájékozódás, a kredit-alkalmazási mechanizmusok és a minőségbiztosítás elveinek meghatározásával elérhetővé teszi az átláthatóságot mind nemzeti, ágazati, mind pedig nemzetközi szinten ⁴. Az EKKR nyolc közös európai referenciaszint segítségével viszonyítja egymáshoz a különböző országok nemzeti képesítési rendszereit és keretrendszereit. A nyolc szint a képesítések teljes skáláját lefedi, az alapozó szintektől (1. szint, például közoktatási végbizonyítványok) a felsőbb szintekig (8. szint, például doktori cím). Az EKKR a tanulás eredményeit hangsúlyozza, nem pedig a tanulási bemenetre összpontosít, mint például a tanulási idő hossza. A tanulási eredményeket három kategória szerint határozza meg: *tudás, készségek és kompetenciák* szempontjából. Ez arra utal, hogy a képesítések – különbözőképpen kombinálva – a tanulási eredmények széles körét ölelik fel, többek között elméleti tudást, gyakorlati és technikai készségeket, valamint szociális kompetenciákat.

Az EKKR növeli az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést, közös referenciapontot hoz létre, amelyben kombinálhatók a különböző környezetekben – például formális,

³ EKKR szöveg: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_hu.pdf ; EKKR értelmezése: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/brochexp_hu.pdf megtekintés: 2011.08.04.

Magyarázat: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_hu.html

⁴ Bruxelles, 8/7/2005, SEC(2005) 957, document de travail de la commission „vers un cadre européen des certifications professionnelles pour la formation tout au long de la vie”.

informális, non-formális tanulás, vagy munka során –, illetve különböző országokban szerzett tanulási eredmények. Hozzájárul a különböző oktatási és képzési intézmények közötti akadályok lebontásához. A tanulóknak pl. nem kell bizonyos tananyagokat többször megtanulniuk.

2008. április 23-án elfogadott EKKR ajánlási dokumentuma szerint az EKKR céljai a következők:

- Támogatni a munkaerő mobilitását Európában:
- Az EKKR lehetővé teszi a tanulók számára általános kompetencia szintjük könnyebb leírását a más országok munkaadói számára.
- Segíti a munkáltatókat felmérni a jelentkezők képesítéseit.
- Kifejleszteni az életen át tartó képzést
- Az EKKR lehetővé teszi az iskolarendszerű nevelés és a munka során megszerzett tudás összekapcsolását, és ezt különböző országokban
- Csökkentenie kell a felsőoktatás és a szakoktatás illetve szakképzés között lévő akadályokat
- Meg kell könnyítenie a megszerzett gyakorlati tudás elismerését és érvényesítését

A keret alapját az oktatás és a képzés során megszerzett tudás képezi. Magában foglalja az alapoktatásban, a szakoktatásban és szakképzésben, valamint a felsőfokú oktatásban megszerzett összes képesítési szintet. A keret az alapképzés és a továbbképzés által adott képesítésekre is vonatkozik.

A Bizottság által elfogadott meghatározás a **tudásra**: „*az oktatás és a képzés során kapott információk elsajátításának eredménye. A tudás olyan tények, elvek, elméletek és gyakorlatok összessége, melyek egy munka vagy tanulmányi területhez kapcsolódnak. Az EKKR elméleti vagy tényleges tudásra hivatkozik.*”⁵ A Bizottság által elfogadott meghatározás a **készség** fogalmára: „*képesség egy tudás alkalmazására és egy know-how használatára feladatok megvalósításához és problémák megoldásához. Az EKKR kognitív készségekre (a logikus, ösztönös, kreatív gondolkodás használatára) vagy gyakorlati (kézügyességre, valamint módszerek, alapanyagok, eszközök és berendezések használatán alapuló) készségekre hivatkozik*”. A Bizottság által elfogadott meghatározás a **kompetenciára**: „*tudás, készségek és személyes, társadalmi vagy metodológiai hozzáállások munka vagy tanulmányi helyzetekben való alkalmazásának bizonyított képessége a szakmai vagy személyes fejlődés érdekében. Az EKKR a kompetenciákra felelősségvállalás és önállóság szemszögéből hivatkozik*”.

Az országok többsége egy átfogó összefüggéseket mutató, átjárható oktatási és képzési rendszerek kialakítására törekszik, olyan összefüggő keretrendszer kiépítésén dolgozik, amely a képesítések összes szintjét és típusát lefedi, és a közöttük lévő kapcsolódásokat elmélyíti⁶. A pillanatnyilag eltérő mértékben kidolgozott Nemzeti Képesítési Keretrendszerek különbözőnek céljaikban és kialakítási struktúrájukban, de megegyeznek abban, hogy meghatározott képzési szintekkel és a szinteket leíró deskriptorokkal operálnak, amelyeknek a tanulási eredményeken kell alapulniuk. Az EKKR-t adaptáló folyamatokba bevonják az érdekelték széles körét az oktatás, a képzés és a foglalkoztatás területéről.

Az AFUE projekt célrendszere

⁵ In Az Európai Bizottság ajánlásai, 2008. április 23.

⁶ A nemzeti képesítési keretrendszerek kidolgozása Európában (2010. augusztus) CEDEFOP: Európai Szakképzés-fejlesztési Központ Munkaanyag: ecvet.nive.hu/download.php?filename=Kepesitesi_kreditrendszerek...hu.. megtekintés: 2011.08.05.

A *Transfert de la Certification Française Assistant familial: AFUE* munkacímű Leonardo projekt tartalmi célja a hivatásos nevelőszülő (a francia családi asszisztens) szakemberek képzésének összehangolása három országban (Bulgária, Magyarország és Románia) a francia Assistant Familial (a magyar hivatásos nevelőszülőnek megfelelő) végzettség adaptálásával. Fő feladata egy olyan kompetencia-alapú, moduláris, az Európai Képzési Keretrendszernek megfelelő integrált képzési program közös európai eszközeinek a kidolgozása, amely a kompetenciák átláthatóságát és kölcsönös elismerését célozza. Az Európai Képesítési Keretrendszer integrálása az áttetszőség és a kompetenciák kölcsönös elismerése által a hivatásos nevelőszülők és a nevelőszülői módszertani hálózatok munkáját várhatóan hatékonyabbá, kompetensebbé teszi.

A projekt három területen célozza meg az innovációk átvitelét. (1) A földrajzi transzfer során a partnerek – igényeik szerint – részben vagy egészben elsajátíthatják az assistant familial-képzés elemeit, miközben egymást megismerik és elismerik. (2) A módszertani transzfer a kompetencia- és szükséglet-alapú megközelítést jelenti. A szakmai munka jellegének elemzéséből leszűrt, megkívánt kompetenciákhoz képzési tartalmak, modulok rendelkeznek, amelyek meghatározzák a vizsgaegységeket és a szakképesítő vizsga módját. (3) Az AFUE projekt ágazati átültethetőségre is irányul. A projekt egyik megalapozó tevékenysége abban áll, hogy a diagnózis felállításának fázisában felmérje a partner országokban meglévő, a személyek védelmére vonatkozó különböző törvényhozói és jogi kereteket és a képzési szükségleteket. Az elhagyás és a szociális veszélyeztetettség problematikájához kötődő tanulmány és megállapítások más szektorokban is terjeszthetők lehetnek. Ágazati transzfer tesz lehetővé a jogi szabályozás, az igazságügy, a gyermekvédelem, a megelőzés, a szociális mediáció, a segítő szakmák és a kompetencia-menedzsment területén. Elképzelhető a transzfer az egészségügyi terület számos szakmája irányába, ahol rendkívüli módon jelen van a segítő kapcsolat – egyébként a kompetenciák modulrendszerű kidolgozása és a projekt globális kivitele átültethető minden más szektorra.

A képzítés-transzfer és hatásai a célcsoportokra

A projekt elsődleges célcsoportjai azok a három partner országban praktizáló és leendő nevelőszülők, akiknek jelentős szakmai fejlődésre van szükségük. Ugyancsak a képzőintézmények képzési szakemberei, akiknek gyakorlata országonként különböző, és akiknek nem minden esetben áll megfelelő pedagógiai forrás, módszertani eszköztár a rendelkezésükre. Tágabb értelemben, a szociális szektorban és a gyermekvédelemben dolgozók. A végső célcsoport pedig a szociálisan védelemre szoruló gyermekek összessége, akik számára a projekt megvalósítása lehetővé teszi majd, hogy jobb körülmények közé kerüljenek és újraalkossák a fejlődésük számára nélkülözhetetlen társadalmi köteleket.

A szakképzett nevelőszülők hatékonyabbak lehetnek, közvetlenül profitálva a projektből nagyobb szakértelemmel fognak rendelkezni, és jobban tudják kezelni a felmerülő eseteket. Fejlődik a foglalkoztatás, a kommunikáció, a fogadás és a gondoskodás gyakorlatában jelentkező kapcsolatteremtő készségük és szakértelmük; a különféle és sürgős helyzetekkel szembeni reakciójuk (megfigyelés, elemzés, cselekvés); a „segítő” csapat tagjaival való kommunikációs képességeik; a mindennapi élethez kapcsolódó (higiénia, komfort, biztonság,

rendtartás, táplálkozás), valamint a szakintézmények működésére vonatkozó szakmai ismereteik. A szakorvosokkal vegyes csapatokban való hatékony együttműködéshez szükséges általános tudományos ismereteik gyarapodnak (pszichológia, pediátria). Kreatív tanulási módszereket és gondolkodási folyamatokat sajátíthatnak el.

A képzőintézmények lesznek a közvetlen felhasználók, igényeiket és az ágazatot érintő képzések aktuális szükségét tekintve. Az AFUE projektnek a szakképzési kínálatra és a képesítések átláthatóságára tett hatása következtében a képzőintézmények megújult, az adott országhoz igazított, megfelelő és elismert képzési kínálatokkal rendelkezhetnek a négy európai országban. A képző intézményeket fenntartók és finanszírozók kifizetődő és fenntartható képzési kínálatokkal számolhatnak.

Az európai képzési skála kiegyenlítődik, a négy ország képző helyei megújított, eurokonform, adaptált és versenyképes képzési termékekkel rendelkezhetnek a nemzeti képesítési keretrendszerekbe illesztve.

A transzfer megvalósításához szükséges (1) a segítő kapcsolat fejlődését gátló akadályok azonosítása a különböző országokban. (2) Alkalmazni és átültetni a képzés tananyagának kialakítását, hogy megfelelő eszközök álljanak a képző intézmények és munkáltató/továbbképző típusú intézmények rendelkezésére a segítő kapcsolattal megbízott szociális szakemberek szakmai fejlesztése érdekében. (3) Népszerűsíteni a segítő kapcsolat eszközeként elkészült megfelelő, megújított képzési kínálatot, mely a nemzeti és európai szolidaritás szolgálatában integrálja a célcsoport sajátosságait. (4) Részletesebben meghatározni a családba fogadáshoz kötődő problematikák fogalmi háttérét, azonosítani a szereplőket. (5) Összhangba hozni a meglévő ismereteket és megkönnyíteni a problémamegoldást ezen a területen.

A projekt eredménye képen a partnerek kezében lesz a nevelőszülő szakma európai szintézise (tanulmányi és vizsgakövetelmények, képzési program), valamint a képzés kialakításához használt eszközök a Bulgáriához, Romániához és Magyarországhoz igazított kutatási eredmények alapján.

Munkaforma: a partnerség és a szerepek felosztása a kutatói konzorciumot alkotó nemzeti munkacsoportok között

A kutatói konzorcium négy ország (Bulgária, Románia, Magyarország és Franciaország) 11 partnerszervezetéből áll, szakképzési és továbbképző központok, tanácsadó irodák, egyetemek, egyesületek, alapítványok, amelyek különféle szinteken – kutatás, adaptáció, szolgáltatás, értékelés, transzfer – működnek együtt. A projekt által kidolgozott eljárás a nevelőszülő hivatást érintő szakmai tevékenységekre vonatkozóan a kompetencia alapú, moduláris rendszerű, kreditrendszerű, euro-konform szakképzés előírásaira épül ⁷. A projekt céljai, az elérésükért beindított tevékenységek típusai, az érintett ágazatok, a felhasználók és a résztvevők sokszínűsége, a támogató partnerek és intézmények száma és összetettsége jól felépített szervezetet és szigorú irányítást igényel.

⁷ Az Europass bizonyítvány megfelel az Európa Tanács a minősítések transzparenciájáról szóló 1992. december 3-i 93/C 49/01 Határozatának, a Tanács szakmai képzési bizonyítványok transzparenciájáról szóló 1996. július 15-i 96/C 22/04 Határozatának, illetve az európai Parlament és Tanács 2001. július 10-i 2001/613/CE Határozatának, amely a diákok, a képzésben részt vevő személyek, önkéntesek, tanárok és oktatók mobilitásáról rendelkezik az EU-ban. További információk: <http://europass.cedefop.europa.eu> © Communauté européenne 2002

- „Projektvezető” intézmény, mely a projekt tudományos, adminisztratív és pénzügyi promóciójáért és irányításáért felel: P0: Szófia Egyetem (Bulgária)
- „Általános koordináló” szervezet, mely a projekt általános összehangolásáért felelős a projektvezetőt segítő különböző partnerek között: P4: Grenoble-i Akadémia Nemzetközi osztálya, GIP FIPAG (Franciaország)
- Egy-egy „kapcsolattartó” partnerintézmény minden országban, amely az általános koordináló szervezetet segíti. Feladata a projekt teljes időtartama alatt saját országában a célok megvalósításáért beindított tevékenységek megszervezése és egyeztetése. P5: GRETA NORD ISERE - Franciaország, P2: SAPI - Bulgária, P10: PARTENER Egyesület - Románia, P7: Pécsi Tudományegyetem - Magyarország
- „Állandó külső ellenőrző” intézmény kiválasztása a projekt működési módjára, a használt metodológiára, a kapott eredményekre vonatkozóan, különösen a kidolgozott anyagokat és kiértékelésüket illetően. A választás a GRETA VIVARAIS PROVENCE intézményre esett. A projekt teljes időtartama alatt ő tölti be a minőség ellenőr szerepét.
- A szakértő intézmények kiválasztása – melyek a kutatási és kidolgozási munkákért felelnek – minden egyes ország kapcsolattartójával közvetlen együttműködésben történt ⁸.

A projekt szakaszai és eredményei

A projekt három munkaszakaszra épül. Az *első fázisban* felmérte, feldolgozta, közvetítette a résztvevő országok között a gyermekvédelemmel, a nevelőszülői ellátással kapcsolatos helyzetet, összevetette a jogi szabályozást, a szakember-ellátottságot, a gyermekvédelmi szakemberek tapasztalatát, a nevelt gyermekek adatait, helyzetét, a létező családi asszisztens-típusú munka jellegét, az erősségeket és gyengeségeket, a hozzáférhető képzéseket, a képző intézményeket és az oktatókat. A *második fázisban* a kutatások eredményei alapján tartalmi és gyakorlati koncepciót állított fel a transzfer lehetőségéről, az európai szakképzési keretrendszernek megfelelő képzés-innováció adaptációjának módjáról. A *harmadik fázisban* a partner országok operacionalizálják, transzferálják és promotálják az új típusú képzést.

A munkaszakaszok empirikus és elméleti kutatásainak eredményeként a következő tanulmányok és dokumentumok hozzáférhetők francia, bolgár, magyar és román nyelven: (1) Állapotrajz és diagnózis a szociális nevelő gondoskodásról a nevelő családokban, a létező képzések és a képzési szükségletek áttekintése a három kedvezményezett országban. Európai szintézis. (2) Átvihetőségi tanulmány az állapotrajz alapján. A szakmai referenciák, feladatprofil és kompetenciaprofil kidolgozása. A családi asszisztens képzés tartalmainak európai szintézise. Pedagógiai eszközök, tananyagok összegyűjtése és megosztása a partner országok között. (3) Európai képzési program az oktatók számára a források átvételével, WEB portál létrehozása, CD ROOM és nyomtatott dokumentumok 1000 példányban az előállított oktatási termékek közzétételére. A záródokumentumot angol nyelven is közzéteszik.

⁸ A partnerek referenciái az AFUE honlapján: www.projetafue.eu/contact_bg.php; www.projetafue.eu/partenariat.php

Az AFUE projekt lehetővé teszi a képzések megalkotásához használt eszközök együttesének részben vagy egészben történő felhasználását, valamint európai referenciákkal rendelkező képzési programoknak a kidolgozását. Az eszközök négy nyelven állnak rendelkezésre nyomtatott és CD-ROM formában.

Az eszközkészlet az alábbi eredményekből áll:

No.	Az eredmény címe	Kódja
1	Állapotrajz a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési gondozásba vételének módozatairól, valamint diagnózis a szakképzési szükségletekről Bulgáriában	1_BG_fr 1_BG_bg
	Állapotrajz a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési gondozásba vételének módozatairól, valamint diagnózis a szakképzési szükségletekről Magyarországon	1_HU_fr 1_HU_hu
	Állapotrajz a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési gondozásba vételének módozatairól, valamint diagnózis a szakképzési szükségletekről Romániában	1_RO_fr 1_RO_ro
2	Az állapotrajzok és a szakképzési szükségletekről felállított diagnózisok európai szintézise Romániára, Bulgáriára és Magyarországra vonatkozóan	2_EU_fr 2_EU_bg 2_EU_hu 2_EU_ro
3	A francia „assistant familial” cím átültethetőségének feltételeiről készített tanulmány a Bulgáriára, Magyarországra, Romániára vonatkozó állapotrajzok és szakképzési szükségletekről felállított diagnózisok alapján	3_EU_fr 3_EU_bg 3_EU_hu 3_EU_ro
4.1	A családba fogadás szakembereire vonatkozó szakmai feladatprofil Bulgáriában.	4.1_BG_fr 4.1_BG_bg
	A családba fogadás szakembereire vonatkozó szakmai feladatprofil Magyarországon.	4.1_HU_fr 4.1_HU_hu
	A családba fogadás szakembereire vonatkozó szakmai feladatprofil Romániában.	4.1_RO_fr 4.1_RO_ro
4.2	A családba fogadás szakembereire vonatkozó szakmai feladatprofil európai szintézise Bulgáriára, Magyarországra és Romániára vonatkozóan.	4.2_EU_fr 4.2_EU_bg 4.2_EU_hu 4.2_EU_ro
5.1	A családba fogadás szakembere képzéseinek tulajdonságprofilja Bulgáriára vonatkozóan (képesítési referenciagyűjtemény/tulajdonságprofil, modulrendszerű európai képzési program)	5.1_BG_fr 5.1_BG_bg
	A családba fogadás szakembere képzéseinek tulajdonságprofilja Magyarországra, vonatkozóan (képesítési referenciagyűjtemény/tulajdonságprofil, modulrendszerű európai képzési program)	5.1_HU_fr 5.1_HU_hu
	A családba fogadás szakembere képzéseinek tulajdonságprofilja Romániára, vonatkozóan (képesítési referenciagyűjtemény/tulajdonságprofil, modulrendszerű európai képzési program)	5.1_RO_fr 5.1_RO_ro
	A családba fogadás szakember képzései tulajdonságprofilja	5.2_EU_fr

5.2	inak európai szintézise Bulgáriára, Magyarországra, Romániára vonatkozóan (képesítési követelmények, modulrendszerű képzési kínálat)	5.2_EU_bg 5.2_EU_hu 5.2_EU_ro
6	Pedagógiai eszközök gyűjteménye Bulgáriában, Magyarországon, Franciaországban és Romániában a családba fogadás/nevelőszülő szakember képzéséhez	6_EU_fr 6_EU_bg 6_EU_hu 6_EU_ro
7	Képzők képzése európai program a létrehozott források és anyagok transzferéhez	7_EU_fr 7_EU_bg 7_EU_hu 7_EU_ro
8	Honlap	www.projetafue.eu
9	CD ROM „Családba fogadás Európában”	

A projekt módszertana

Az Európai Unió országainak szükségük van a szociálisan védelemre szoruló vagy ki-rekesztett gyermekek és fiatal felnőttek nevelésbe vételére, elhelyezésére. Azokról a gyermekekről van szó, akik áldozatai szüleik érzelmi vagy nevelési hiányosságainak. A különböző célcsoportokkal dolgozó személyek – a legtöbb országban – egyrészt önkéntesekből vagy valós képzés nélküli alkalmazottakból állnak, akik inkább támaszkodnak ösztönösen végzett gyakorlatra, mint valós szakértelemre. A gyermekek gondozásba vételének módjai nincsenek összhangban az Európai Unió egyes országaiban.

A projekt célja európai szinten bevezetni a hátrányos helyzetű gyermekek szakellátásának összehangolt gyakorlatát, valamint összhangba hozni a szakértők képzési anyagának különböző tartalmait egy olyan francia diploma alapján, mely a gondozásba vétel területén innovatív szakmai gyakorlatot mutat. A Franciaországban létező „assistant familial” (nevelőszülő) képzés transzferre a három partner országba (Bulgária, Románia, Magyarország), figyelembe véve a kulturális és egyéb sajátosságokat lehetővé teszi az európai politikának megfelelő, a négy európai országban létező gyakorlatok harmonizálását. A transzfer a francia tapasztalatnak, vagyis a nevelőszülő képzésnek a román, bolgár és magyar partnerek részére való rendelkezésre bocsátását jelenti. A partnerek e szakképzés és alkotóelemeinek részét vagy egészét átvehetik annak függvényében, hogy mik azok a sajátos nehézségek, melyekkel szembe kell nézniük, a tevékenységükre vonatkozó jogszabályi keretek között. A projektben tervezett különböző tevékenységek lehetővé teszik az átvitt részek helyi alkalmazását úgy, hogy azok teljes mértékben figyelembe vegyék a nemzeti sajátosságokat.

Kompetencia alapú megközelítés, mint a projekt vezérfonala. A képzéstervezés módszertana

A kompetencia alapú megközelítésen (APC) alapuló pedagógiai kultúra a képzés és a foglalkoztatottság közötti lehető legnagyobb összhang megtalálására támaszkodik. A gazdasági fejlődés kulcsfontosságú tényezője a rendelkezésre álló humán erőforrás minősége. A kompetencia fogalma a nemzetközi gazdasági verseny közegében azzal kapcsolatban került reflektorfénybe, hogy a súlypont a munkahelyekről az egyénekre helyeződött. Már nem a munkaszervezet határozza meg a hozzáértést, hanem a kompetenciákra épül a munkaszervezet. A munka folyamatos átalakulása folyamán a versenyelőnyt nem a technológia, hanem az emberi erőforrás jelenti, a teljesítménybeli előrelépést az egyéni hozzáértés és a munka megszervezése, a kollektív kompetencia biztosítja. A vállalatok ezért nagy nyomást gyakorolnak az oktatási rendszerre: olyan munkaerőt igényelnek, amelyek rendelkeznek a megkívánt kompetencia-szinttel, a fiataloknak az iskolából kikerülve azonnal alkalmazhatóknak és alkalmazkodóknak kell lenniük. A cserék globalizációja a képzési normák összehasonlíthatóságát követeli, olyannyira, hogy a kompetencia-megközelítés mára áthatja a nyugati országok általános és alapképzéseit is. A gazdasági fejlődés nemzetközi versenyütemének alakulása, valamint a gazdaság munkaerő-igényének változása következtében egyre nagyobb szerepet kap a munkavállalók tudástökéje, illetve alkalmazkodóképessége a változó kompetencia-elvárásokhoz.

A kompetencia operatív fogalmán egy személy alapvető, meghatározó jellemzőit értik, melyek okozati kapcsolatban állnak a kritériumszintnek megfelelő hatékony és/vagy kiváló teljesítménnyel⁹. A projektben használt kompetencia-definíció G. le Boterftől származik: „az egyén azon képessége, hogy mobilizálja forrásainak egy együttesét egy bizonyos probléma-szituáció-együttes megoldására”¹⁰. Egy komplex problémahelyzetben többféle forrástípust is mozgósítani kell, mint megszerzett tudások és környezeti tudások, amelyeket cselekedni tudásnak nevezhetnénk.

Kompetencia alapú megközelítésben a képzést a gazdasági versenyképesség támasz-ként kell elgondolni, egy látásmódként, vezérfonalként, amely a jelenlegi szakmai tevékenységek összekapcsolásából áll, melyből kialakul egy adott foglalkozás és e foglalkozás végzőinek képzése oly módon, hogy a képzés során megszerzett tudás végül a munkahelyre tett hatásokká alakul. Ennek fényében alakítottuk ki a képzéstervezés definícióját: *a képzésre alkalmazott módszerek, eszközök, eljárások halmaza*. Az elemzés tárgya egy szervezet, egy szolgálat. A képzéstervezés lépései:

- Elemezni egy munkahelyi szervezet emberi erőforrás problematikáját.
- Megfeleltetni e problematikát képzési szükségleteknek.
- Meghatározni azokat a feltételeket, amelyek mellett e képzés megfelelhet a szükségleteknek.
- Felmérni, hogy a tevékenységnek volt-e hatása a problematikára.
- Szükség esetén javításokat vinni véghez.

⁹ Jákó Melina: A kompetencia fogalma és értelmezési lehetőségei. In: <http://www.erak.hu/szemelvenyek/kompetenciafogalom.pdf> Megtekintés: 2011.08.05.

¹⁰ Le Boterf (G), 1997, Compétence et navigation professionnelle, Paris, Editions d'organisation Pl.: <http://www.dijon.iufm.fr/static/formform/ac equip for/outils/L2p42.htm>

Az AFUE innováció-transzfer keretében a kompetencia alapú megközelítés szerint a képzéstervezés módszereit alkalmaztuk a következő dokumentumok elkészítése során:

- Az állapotrajzok felállításának metodológiája a 3 országban.
- A szakmai referencijegyzék felépítésének metodológiája. Szakmai tevékenységek összegyűjtése és rendszerezése, amit ismeretek, cselekvési módok, képességek tekintetében e szakképzések feltételeznek.
- A képzési eszköztár európai szakképzési keretben való elhelyezésének metodológiája. A tanulási tevékenységek, amelyek a szakképesítés megszerzését lehetővé teszik.

Alapkérdéseink voltak: A szakmából kiindulva hogy kell a képzést felépíteni? Hogy kell megbizonyosodni a képzés hatékonyságáról?

Az assistant familial/nevelőszülő modulrendszerű szakképzési kínálat, a kompetenciákra vonatkozó Európai Képzési Keretrendszer és az ECVET

Az Európai Bizottság 2008. április 23-i ajánlása előírják, hogy „2012-re minden országos keretben kidolgozott képesítésnek az EKKR-re kell hivatkoznia”. A hivatalos nevelőszülő képzés modulrendszerű kínálatának kiépítése nem csupán ezen ajánlás életbe léptetésére ad lehetőséget, hanem, ha nem is egy teljes metodológia, de legalábbis egy módszer ez irányú kidolgozására. Tulajdonképpen az európai szövegek szabad kezet adnak a szereplőknek a kivitelezéshez.

Az EKKR-hez az Európai szakoktatási és Szakképzési kreditrendszer (ECVET)¹¹ szabályai szerint rendelődnek tanegységek, azaz kreditek. A tanulási eredmények transzferének, összegyűjtésének és elismerésének rendszere Európában jelenleg kialakulóban van. Alapvető az Európai Közösségek Bizottsága 2002. november 12-én elfogadott oktatási tanácsi állásfoglalása¹² és a szakoktatás és szakképzés (VET) területén való megerősített európai együttműködés jövőbeli prioritásairól szóló, 2002. november 30-i koppenhágai nyilatkozat. Eszerint a szakoktatási és szakképzési kredit-transzfer rendszer prioritásként történő meghatározása¹³ egyike azoknak a közös intézkedéseknek, amelyek szükségesek „a kompetenciák és/vagy képesítések különböző országok közötti és különböző szinteken való átláthatóságának, összehasonlíthatóságának, átvihetőségének és elismerésének” előmozdításához. Az Oktatási Tanács 2004. november 15-i következtetéseinek¹⁴ nyomán követése során 32 európai ország szakképzésért felelős miniszterei, az európai szociális partnerek és a Bizottság a 2004. december 14-i maastrichti közleményben megállapodtak abban, hogy kiemelt fontosságot tulajdonítanak „az európai szakoktatási és szakképzési kredit-transzfer rendszer (ECVET) kidolgozásának és

¹¹ Magyar nyelven elérhető dokumentumok: <https://www.nive.hu/ecvet/index.php>

¹² A Tanács állásfoglalása a szakoktatás és szakképzés területén való megerősített európai együttműködés ösztönzéséről (HL C 13., 2003.1.18. 2–4. o.).

¹³ Az EU tagállamaiban, az EFTA/EGT országokban és a tagjelölt országokban a szakoktatásért és szakképzésért felelős miniszterek, az Európai Bizottság és az európai szociális partnerek koppenhágai nyilatkozata.

¹⁴ A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselőinek következtetése a szakképzés és szakoktatás területén való fokozott európai együttműködés jövőbeli prioritásairól, 13832/04 EDUC 204 SOC 499, 2004. október 29., a Tanács 2004. november 15-én elfogadta (http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/council13832_en.pdf).

megvalósításának, lehetővé téve ezáltal a tanulók számára, hogy a szakképzési rendszerek közötti mozgás során építsenek a tanulási útjuk folyamán elért eredményekre”¹⁵.

Az ECVET célja

- a képzésben részt vevő személyek mobilitása,
- az életen át elvégzett tanulmányok eredményeinek érvényesítése,
- a képesítések átláthatósága,
- az európai szakképzés és szakoktatás szereplői közötti kölcsönös bizalom és együttműködés.

A tanulmányi eredmények nemzetközi kontextusba való transzferének biztosítása azt feltételezi, hogy a képzést nyújtók vagy a kompetens hatóságok partnerségi egyezményeket kötnek. Ezekben megnevezik a képesítések közötti megegyezőségeket (egységek és kreditpontok), a tanulmányi eredmények (tanegységek) felmérésének, transzferének és érvényesítésének folyamatait és a minőségbiztosítás érdekében tett intézkedéseket.

Így az ECVET transzfer folyamata leírható a tanegységek megadására akkreditált hatóságok közötti csereként. A szervezetek egyike értékeli, kiosztja és rögzíti a krediteket. A másik szervezet érvényesíti a krediteket és elismeri azokat egy képesítés kiállításánál. A transzferfolyamat megkönnyítése érdekében az ECVET azon alapszik, hogy a képesítéseket tanulmányi eredmény formájában írják le és tanulmányi egységekben mutatják be. A krediteket az egységekhez rendelik hozzá, hogy minden egyes egységnek legyen megfelelője, valamint hogy a képesítés vonatkozásában megadják annak súlyát és értékét. Egy tanulmányi egység tudás, készségek és kompetenciák halmaza, egy érvényesíthető képesítés legkisebb része. Egy tanulmányi egység vonatkozhat csak egyetlen képesítésre, vagy lehet több képesítés közös összetevője.

Az ECVET rendszerben egy tanegységnek (modulnak) tartalmaznia kell az egység általános címét, az elvárt tudás, készségek és kompetenciák listáját és a megfelelő tanulmányi eredmények értékelési kritériumait. Az ECVET-ek odaítéléséhez több kritériumot is lehet használni: az egységek tartalmi jelentőségének megállapítását, a referencia képzési program valós vagy feltételezett időtartamát, egy tanuló valós vagy feltételezett terhelését intézményi oktatási keretek között, valamint ezek kombinációját. A kreditpontokat elsősorban a képesítés egészéhez rendelik hozzá. Aztán a pontokat felosztják a különböző vizsgaegységek között annak függvényében, hogy azok mekkora jelentőséggel bírnak a képesítésben. Megegyezés szerint, egy intézményi oktatás keretei között végzett, egy éves képzést igénylő képesítés 60 ECVET odaítélését teszi lehetővé. Minden egyes vizsgaegység lehetővé teszi kompetenciák koherens egységének érvényesítését a szakma logikája szempontjából. A vizsgaegységek a „mindent vagy semmit” logikája helyébe a megszerzett tudás érvényesítésének logikáját helyezik.

A vizsgaegységeket (vagy UC) az összegyűjtés szabályát követve és a megfeleltetés szabálya szerint lehet megszerezni (együtthatók használata). Az együtthatók hozzárendelése a különböző vizsgaegységekhez a kompetenciák szakma szempontjából tekintett fontosságának függvénye. A vizsgaegységeket képzés útján, a megszerzett gyakorlati tudás érvényesítése útján, vagy e kettő kombinációjával lehet megszerezni.

¹⁵ Maastrichti közlemény a szakoktatás és szakképzés területén való fokozott európai együttműködés jövőbeli prioritásairól, 2004. december 14. (http://ec.europa.eu/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf)

A modulrendszerű nevelőszülő képzés eszközeinek kidolgozása keretein belül az Európai szakképesítési keretre való hivatkozás két módon nyilvánul meg: a képzési modulok elhelyezésében az európai keret 8 nyolc szintjének egyikén, valamint ECVET kreditek hozzárendelésében minden egyes modulhoz. Az EKKR-re való intézményi hivatkozás feltételezi, hogy a képzés modulokra tagolódik, minden egyes modult tudás, készségek és kompetenciák szerint írunk le, a tanulmányok nem formális keretben való beszámításának feltételei előre meghatározottak, a megfeleltetés szabályát alkalmazva minden egyes tanulmányi egységhez egy együttható rendelődik. Így lehetővé válik adott számú ECVET kredit hozzárendelése minden egyes egységhez, az egységek relatív jelentősége szerint, és a modulrendszerű nevelőszülő képzés elhelyezése az EKKR 8 szintjének egyikén¹⁶.

Az AFUE projektben szociális, gyermekvédelmi szféra szükségleteiből kiindulva fokozatosan építettük fel a képzési eszközöket, hogy azok megfeleljenek a feltárt szükségleteknek. A folyamat a következő: SZAKMAI TEVÉKENYSÉGEK – MEGKÖVETELT KOMPETENCIÁK – A KÉPZÉS TARTALMA – KÉPESÍTÉS.

A projekt első eredménye:

Állapotrajz és diagnózis a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési ellátásáról és a nevelőszülők szakképzési szükségleteiről Bulgáriában, Magyarországon és Romániában

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési gondozásba vételének módozataira vonatkozó állapotrajz, valamint a szakmai fejlesztési szükségletekről szóló diagnózis kidolgozásához a részt vevő országokat számos szakértő segítette különböző minisztériumoktól, intézményektől, akkreditált szervezetektől, ahogy sok, a szakterületen dolgozó szakember is. A **bolgár** kutató team-ben a Szófiai Egyetem, a Szociális tevékenységek és gyakorlatok intézménye, a SAPI közsegélyezési központ igazgatója, az Országos Oktatási és Továbbképzési Ügynökség, az Állami gyermekvédelmi ügynökség, az „Állampolitika a gyermekekért” igazgatóság szakértői vettek részt. **Romániában** e dokumentum kidolgozásában a Iasi A.I. Cuza Egyetem, a Iasi Szociális Segítségnyújtás és Gyermekvédelem Főigazgatósága, a Hivatásos és Egyéb Gyermekgondozók Dokumentációs és Tanácsadó Központjának koordinátora, a PARTENER egyesület – a Iasi Területi fejlesztéseket kezdeményező társulás működött együtt. Időszakos egyeztetésekre került sor a szociális segítségnyújtás és gyermekvédelem egyéb megyei igazgatóságai valamint egyéb képzési rendszerek vagy képesítő központok (Országos Felnőttképzési Tanács) képviselőivel. **Magyarország** az alábbi szervezetekkel dolgozott együtt: Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ, a Pécsi Tudományegyetem, különösen a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar Kultúratudományi Intézete tanárai és hallgatói, a Pécsi Tudományegyetem családjogi csoportja, pontosabban az Állam- és Jogtudományi kar egy tanára. A család-és gyermeksegítő szolgálat vezetője, a Neveléstudományi és pedagógiai kutatóintézet osztályvezetője, a Baranya megyei közigazgatási hivatal gyermekvédelmi referense, a Baranya megyei gyermekvédelmi központ módszertani tanácsadója és módszertani szakértő tanácsadója¹⁷.

¹⁶ Guide du transfert de projet AFUE kézirat in: www.projetafue.eu

¹⁷ A magyar résztanulmány és bibliográfiája: doc. I_HU_hu :*Állapotrajz és diagnózis a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési ellátásáról és a nevelőszülők szakképzési szükségleteiről Magyarországon* in: www.projetafue.eu

Az információforrások és az információgyűjtéshez használt eszközök

Dokumentum alapú kutatás: A három ország gazdag, változatos dokumentumok, úgy mint hivatalos iratok, különösen politikai és stratégiai jellegűek, törvénytörvények, számos tanulmány és előzetes kutatási eredmény, konferenciák alapján készített vagy interneten végzett kutatásokból született dokumentumok, beszámolók és nemzeti statisztikai adatok alapján dolgozott. Az adatgyűjtéshez szakértőket is megkérdeztek, valamint különböző intézmények, a rájuk jellemző szakterületről nyújtottak információkat.

Interjúk: Bulgáriában 71 interjú készült igazgatókkal és szociális munkásokkal a gyermekvédelem területéről, a szociális intervenció regionális igazgatóságának igazgatóival, a gyermekvédelmi osztály vezetőivel, a gyermekvédelmi osztály szociális munkásaival. **Romániában:** Összesen **45** interjú készült, amelyek közül a segítő kapcsolat szakértőivel készített 24 interjú, melyekből 18 interjú hivatásos gyermekgondozókkal 6 pedig más szakemberekkel készült (*szociális asszisztensek, pszichológusok és pszichopedagógusok*). 8 interjú döntéshozói beosztású vagy stratégiai koordinációt ellátó személyekkel, 7 interjú családnál elhelyezett gyerekekkel, 6 interjú képző intézményekkel. **Magyarország** a kezdeti megbeszélést követően különálló munkamódszert, mely beszélgetésekből, fórumokról, jegyzőkönyvekből, memorandumokból, elektromos úton váltott levelezésekből származó információk koordinálásából és az így kapott információk munkadossziéba való beillesztéséből állt.

A kérdőíveken alapuló felmérés hasonló arányokat érintett a célpopulációkban.

Mivel a tér, idő és finansziális feltételek kedvezőtlenek voltak, a vizsgálatok nem voltak országosan reprezentatívak.

Eredmények

A fogalmi megközelítés az (1) elhagyás, a (2) segítő kapcsolat, a (3) gyermekkori szociális segítség és a (4) családba fogadás definiálását jelentette. Bulgáriában az elhagyás a gyermek gondozásba vételének szülők általi elutasítását jelenti. Romániában az *elhagyást* úgy tekintik, mint a kulturális és/vagy pénzügyi okok miatt nem kívánt vagy nem elfogadott terhességek kezelésének kezdetleges módját. Mindazonáltal „elhagyott gyermeknek” tekinthető minden szociálisan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett (hiányt szenvedő vagy a családjukon belül helyüket nem találó gyermekek) vagy sebezhető gyermekek. Magyarországon az elhagyás kifejezés valójában nem létezik a szakmai nyelvben. Megkülönböztetik az elhagyott helyzet és az elhagyás fogalmát, amit a család által tapasztalt nehézségek következményeként tekintenek. Ebben az esetben az elhagyott helyzet előidézettnek és nem választottnak minősül.

A definíciók tehát, a különböző országok nézetében és megközelítésében való különbségek ellenére mindazon gyermekeket jelölik, akiket szüleik elhagytak és/vagy intézményekre bíztak a gyermekekkel szemben élő jogaikról és kötelezettségeikről való lemondással együtt. Így inkább beszélünk elhagyott helyzetről vagy elhagyott gyermekről, mint elhagyásról.

Bulgáriában a *segítő kapcsolat* fogalma hivatalosan nem létezik. Inkább beszélünk szolgáltatás- és segítségnyújtás formájában történő szociális intervencióról. Romániában e fogalom bizonyos speciális értékek, elvek és módszerek alkalmazását és használatát jelzi. Magyarországon, a segítő kapcsolat fogalmát a szakmabeliek az alábbiak szerint határozzák meg: „Empátia, gyermekhez való szeretetteljes közeledés, a társadalomba való beilleszkedés

elősegítése, a támogatott személlyel való kommunikáció és együttműködés. Kapcsolat egy szociális szakember a támogatásra szoruló személy és a humánszolgáltatók között”.

Bulgáriában a *gyermekkorai szociális segítség* fogalma a terhes nők és gyermekeik számára nyújtott állami egészségügyi biztosítást jelöli. Romániában a szociális segítség a helyi közigazgatási hatóságok kötelezettsége a szülők vagy azok törvényes képviselőinek támogatására a gyermekkel kapcsolatban felmerülő kötelezettségeikre vonatkozóan. Magyarországon a fogalmat a nyújtott segítség célja függvényében írják le, négy védelmi szinten:

- Az általános gyermekvédelem mely a gyermekek családban történő nevelésének támogatásából, valamint a bántalmazásból származó veszélyeztetettség megelőzéséből áll.
- A speciális gyermekvédelem az árva, elhagyott és bántalmazott gyermekek védelmét biztosítja.
- A területi gyermekvédelem, amely különböző létesítmények együttműködéséből áll, melynek célja a veszélyeztetett gyermekek felderítése illetve szociális, oktatási és egészségügyi hálózatokba való integrálásuk.
- Az intézményes gyermekvédelem a családjukból véglegesen kiemelt, a gyámhatósághoz tartozó gyermekek teljes körű ellátását biztosítja.

Mindhárom országban megtalálható a gyermek szociális segítségének fogalma az állami intézményekben, melyek biztosítják a gyermekek fizikai, lelki, anyagi és/vagy pénzügyi védelmét.

Bulgáriában a *családba fogadásnak* két fajtája létezik, az egyik az önkéntes nevelőszülői ellátás, a másik a hivatásos nevelőszülői ellátás. Mindkét esetben a gyermek saját családján kívüli elhelyezéséről van szó befogadó családnál. A bolgár megközelítés szerint közeli rokonoknál való elhelyezés is egy családba fogadási formának minősül. Mindemellett a nevelőszülői ellátás fogalma nem egyértelműen megkülönböztetett az adoptálástól. Romániában a családba fogadás az olyan családi típusú szolgáltatásoknak felel meg, melyek biztosítják a szüleitől – átmenetileg vagy végérvényesen – elválasztott, és egy természetes személy otthonába vagy családba elhelyezett gyermek nevelését és gondozásba vételét (kibővített család, gyermekgondozó, másik család/személy). Ami Magyarországot illeti, az alapellátás a veszélyeztetett gyermeket a családjában védi, a szakellátás pedig intézményben vagy nevelőszülőnél. Megállapítjuk, hogy mindhárom országban a családba fogadás egy gyermek befogadó családhoz vagy természetes személyhez való befogadását jelenti.

A jogi kereteket a (1) gyermekvédelem nemzeti törvényeinek és (2) a decentralizációhoz kapcsolódó rendelkezéseknek az összevetésével tártuk fel. Magyarországon a *gyermekvédelmi törvény* (szolgáltatási és anyagi) támogatást biztosít a gyermeket nevelő családoknak és védelmet nyújt a családjukból kiemelt gyermekeknek is. A gyermek jogaiért és érdekeiért munkálkodó gyermekvédelmi rendszert egyszerre tartja fenn az állam és a megyei önkormányzati hivatalok. Megfigyelhető, hogy a rendelkezések minden országban számosak és változatosak, illetve, hogy ezen a szinten több különbség is van. Mindemellett mondhatjuk, hogy e rendelkezések ugyanabba az irányba tartanak, és mindegyikük a gyermek védelmét célozza, még ha különbözőek is.

Bulgáriában az figyelhető meg, hogy a *decentralizáció*, mint a központi hatalom jogainak és felelősségeinek a helyi szervek felé való továbbítása a gyermekvédelmi tevékenység-

gekkel kapcsolatban mindenek előtt a szociális szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódik. Községi szinten az önkormányzat a gyermekvédelemért felelős szerv. Romániában az országos rendelkezéseket közszolgálatok és magánszolgálatok biztosítják. Magyarországon a gyermekvédelmi rendszert az állam és a megyei közhivatalok irányítják. Minden megyei közigazgatásban létezik egy nevelőszülői hálózat, összesen 25, valamint bizonyos megyék civil és vallási szervezeteiben is, ezek száma összesen 12. A rendelkezések egyik országról a másikra rendkívül különböznek, illetve a decentralizáció fogalma és valósága egyáltalán nem ugyanaz ezen vagy azon a területen. Így a működés módok is különbözőek. És végül különböző megjelöléseket találunk a gyermekvédelemben dolgozó szervezetek és intézmények neveinél.

A gyermekvédelem politikai kereteinek feltárása az (1) irányok, döntési és finanszírozási szintekre, (2) a családba fogadás megszervezésére, (3) a francia „assistant familial” (nevelőszülő) szakmához legközelebb álló beosztás / állás / foglalkozás megtalálására, és (4) a képzési kínálat vizsgálatára irányult.

(1) Bulgáriában a *nemzeti politikai rendelkezésekben* az intézmények elsődlegességének megszüntetése prioritást élvez. Romániában országos szinten a Munkaügyért, Szociális Szolidaritásért és Családért felelős Minisztériumhoz tartozó Nemzeti Gyermejkjogvédelmi Hatóság biztosítja a gyermekvédelmet. Fő tevékenységi területe a gyermek szülőktől való elválasztásának megelőzése valamint a szüleitől ideiglenesen vagy véglegesen elválasztott gyerekek speciális védelme. Megyei szinten a gyermekvédelmet a felelős főigazgatóságok biztosítják. Helyi szinten az önkormányzatok és városok szintjén megszervezett szociális támogatási közszolgálatok vagy a helyi községi tanácsok saját apparátusában dolgozó szociális támogatásért felelős személyek biztosítják ezt a szerepet.

Magyarországon pontos nyilvántartási rendszert vezetnek¹⁸, melyben rögzítenek a gyermek nevelésbe vételére vonatkozó minden adatot a gyermekvédelmi rendszerbe való bekerülésétől kezdve távozásáig (a gyermekgondozás és gyermeknevelés keretein belül). Ez határozza meg a személyre szabott gyermekgondozási módszereket, az együttműködések mikéntjét és a felelősség megosztását, valamint lehetővé teszi bizonyos döntések felülvizsgálatát. Magyarországon a gyermekvédelmi rendszer alapelve a szolgáltatások és a hatósági tevékenységek különválasztása. Magyarországon – az egyházi és a civil szereplők mellett – az állam és az önkormányzatok tartják fenn a gyermekvédelmi rendszert. Jelentős a befogadó családok támogatása, az önkormányzatok szociális szolgálatai, valamint az együttműködés az önkormányzatok és a civil és közszférához tartozó szervezetek között.

(2) A *családba fogadás megszervezését* illetően igen jelentős eltéréseket találtunk Bulgária és Magyarország között. **Bulgáriában** a befogadók lehetnek önkéntesek vagy hivatásosak. **Romániában** a gyermekvédelmi intézkedés keretein belül a Gyermekvédelmet Támogató Főigazgatóság a gyermeket a megfelelő szolgálatok felé irányítja.

Magyarországon a gyermekek védelem alá helyezésére egy családasszisztens segítségével és a városi jegyző ellenőrzése alatt kerül sor. A *gyermekjóléti alapellátás* a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítését, a veszélyeztetettség megelőzését és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzését szolgálja. Keretében

¹⁸ „Gyermekeink védelmében” c. törzslap, in: www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID..

a szülő megtartja a gyermek fölötti felügyeleti jogát és továbbra is vele él. A gyermek szülei kérésére elhelyezhető befogadó családnál a gyermek érdekében, amennyiben a befogadó képesnek bizonyul foglalkozni a gyermekkel. A természetes szülő ekkor elveszíti felügyeleti jogát a gyermek elhelyezésének ideje alatt. Az ideiglenes elhelyezés egy közeli családtagnál, egy befogadó családnál, gyermekotthonban vagy befogadó intézményben is megvalósítható. Ez mindig a városi jegyző, a gyámhatóság és egyéb intézmények (rendőrség, bíróság stb.) fennhatóságával valósul meg. Az esetektől függően a szülők felügyeleti joga fenntartható vagy felfüggeszhető. A *gyermekvédelmi szakellátás* keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását. A gyermek gondozásba vételének felügyelete a befogadók kérelmére történik, amennyiben az szükségesnek bizonyul. A döntést a gyámhatóság hozza.

(3) A francia „*assistant familial*” *szakmához legközelebb álló foglalkozás / állás / beosztás* **Bulgáriában** a „hivatalos befogadó szülő”. Ez a személy ideiglenes formában nevel egy vagy több, a családjában elhelyezett gyermeket, a gyermekvédelmi törvénynek (27. cikk) megfelelő szerződés értelmében. Ez a foglalkozás nem szerepel az országos foglalkoztatási jegyzékben. **Romániában** a francia elnevezéshez legközelebb álló kifejezés a gyermekgondozó. A gyermekgondozó egy szociális asszisztens felügyelete alatt dolgozik, aki figyelemmel kíséri munkáját, tanácsokat ad neki és értékeli. Ezen kívül kapcsolatban áll az állami vagy magán gyermekvédelmi szolgálatokkal, akik napközben és sürgős helyzetekben támogatják tevékenységét valamint tanácsokkal látják el és figyelemmel kísérik különböző szakaszokban és területeken.

Magyarországon több foglalkozás is közel áll a francia „*assistant familial*” elnevezéshez, ezek:

- A gyermek gondozását átmeneti jelleggel biztosító gyermekgondozók.
- A befogadó szülők, akik az ideiglenesen vagy tartósan náluk elhelyezett gyerekek gondozását végzik a tanácsadóval együtt elkészített gondozási terv alapján.
- A hagyományos nevelő szülők, akik – a működtető által elkészített egyéni gondozási-nevelési terv alapján – saját háztartásukban nyújtanak teljes körű ellátást az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermeknek, valamint utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttnek. Esetenként a gyermek gyámságát látják el, és szervezik annak szüleivel való kapcsolatát.
- A hivatásos nevelő szülők, akik a külön jogszabályban meghatározott képesítési előírásoknak megfelelnek. Előre meghatározott gondozási terv szerint biztosítják a gyermek fejlődését, és támogatják annak örökbe fogadását, ha szükséges. Ők az örökbefogadó szülők tanácsadóival, a gyámügyi tanácsadóval, a felügyelő szakhatóságokkal és más gyermekre vonatkozó intézménnyel dolgoznak együtt. Végül, gyám szerepét is betölthetik.
- Speciális hivatásos nevelőszülő az a hivatásos nevelőszülő, aki a képesítési előírásoknak megfelel és alkalmas a nála elhelyezett, súlyos magatartászavaros, vagy pszichoaktív szerekkel küzdő, speciális ellátást igénylő gyermek nevelésére, és családjába történő visszakerülésének elősegítésére.

- Különleges nevelőszülő, aki az öt féle szervi, vagy mentális fogyatékos egyikével élő, vagy 0–3 éves kora miatt különleges nevelési igényű gyermeket nevel.

(4) A képzési kínálat is eléggé eltérő képet mutat. **Bulgáriában** a képzéseket a Szociális támogatási ügynökség és a nem kormányzati szervezetek szervezik, az alkalmazottak (közülük is a szociális munkások) részére a Szociális támogatás Igazgatóság. A főállású befogadó szülőknek kötelező ezt a képzést elvégezniük. **Romániában** két képzési típus létezik: a szakmai alapképzés és a szakmai továbbképzés. A képzőközpontokat az Országos Szakmai Felnőttképzési Tanács (CNFPA) akkreditálja.

Ahhoz, hogy **Magyarországon** valaki szakképzésben vehessen részt, a következő követelményeknek kell megfelelnie: az elhelyezett gyermeknél (18, de legfeljebb 45 évvel) idősebbnek kell lennie; képesnek kell lennie a gyermek fejlődésének biztosítására, és segíteni a családjába való visszatérését; 60 órás felkészítő tanfolyamot kell végeznie, melynek egyik fele egy döntés-előkészítő csoportmunka, másik fele szakirányú felkészítés. Ez utóbbi a hagyományos nevelőszülőség feltétele. Így sajátjaival együtt négy gyermek gondozását vállalhatja, amely nem jelent munkaviszonyt. Félévente hat órás továbbképzésen kell részt vennie. Hivatásos nevelőszülő lehet az, aki OKJ-s szakvizsgát tett, további 300 órás szakképzés után és részt vesz a kötelező akkreditált szociális továbbképzési programokon (öt évenként felsőfokon képzetteknek 80, illetve 60 továbbképzési pontot kell gyűjteni).

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek gondozásba vételére vonatkozó képzési szükségletek állapotfelmérése

Az országok legfőbb kihívásai a projekt problematikájára vonatkozóan

Bulgáriában a befogadó szülőkre inkább úgy tekintenek, mint a gyermekvédelmi rendszer klienseire, és nem elismert szakemberekre és/vagy a befogadó családi szolgáltatásban szereplő partnerekre. Külön finanszírozás sem létezik a befogadó családi szolgáltatás számára. Hiányoznak a megfelelően képzett felnőttképzők.

Romániában a felmerült problémák a különböző alapszövegek rendelkezései közötti disszonancia, az akkreditált képzésnyújtók csekély száma, az alapképzés iránti csekély érdeklődés a továbbképzéshez képest, a helyettesítő gyermekgondozók szükségessége. Nehézségek fedezhetők fel a megyei szociális támogatási igazgatóságok részéről is a továbbképzések finanszírozását illetően.

Magyarországon a nevelőszülők és a nevelőszülői tanácsadók számára szervezett gyakorlati képzések száma növekszik; a nevelőszülők kisebb szakmai egységek formájában hálózatba szerveződnek (a gondozásba vett gyermekek száma alapján). Napirenden van a speciális és hivatásos nevelőszülők képzésének és állás kínálatának javítása; a nevelőszülők és nevelőszülői tanácsadó munkakörök funkcióinak és feladatainak különválasztása; a nevelőszülői tanácsadók képzésének és feladatainak országos szintű összehangolása; országos szintű kommunikációs hálózat kiépítése a gyermekvédelem területén, mely az információk gyorsabb és hatékonyabb elérését teszi lehetővé.

A vizsgálatok eredményeként világossá vált, hogy mindhárom ország képes a szereplők professzionalizálásához kötődő problémák azonosítására, valamint javaslatokat is tudnak tenni a helyzet javítására; ami mindhárom országban visszatérő problémaként jelentkezik, az a szakma elismertségének hiánya és a képzés elégtelensége. Emellett finanszírozási problémák is jelentkezők, melyek tanulmányozása szükséges, amennyiben azt szeretnénk, hogy a képzések hatékonyan tudjanak megfelelni a hátrányos helyzetű gyermekek befogadásával foglalkozó személyek szakképzési szükségleteinek. Emellett nyilvánvalónak tűnik, hogy a projektben részt vevő különböző országok jogi és közigazgatási háttere közvetlenül hat tevékenységeik lehetőségeire és helyességére, költségvetési és törvényhozási téren többé-kevésbé kielégítő mozgásteret nyújtva számukra. A három érintett ország ki is emeli ezt a tényt, akár a szakmai kompetenciák kidolgozásáról, támogatásáról, fejlesztéséről vagy javításáról legyen szó. Mindenki célja az, hogy javítson a szakmai kompetenciákon annak érdekében, hogy minőségi szolgáltatást és minőségi életet tudjon kínálni a projekt végső kedvezményezettjei, a védelemre szoruló gyermekek és serdülők számára. A projekt további munkálatai ennek elősegítésére irányultak.

Megvalósíthatósági tanulmány: a francia nevelőszülő végzettség átültetésének feltételei az állapotrajzok és szakképzési szükségletekről felállított diagnózisok alapján

Az átvihetőségi tanulmány lehetővé teszi a francia felnőttképzési tapasztalat adaptációja összes feltételének azonosítását a három ország számára. Az állapotrajzok összehasonlítása lehetővé tette a közös szempontok megértését, a különösképeket és a további munkaterv irányát. Az AFUE projekt a feltételezett transzfer által nem indukál változásokat a különböző szolgáltató szervezetek terén. Mindegyik ország szabad és autonóm marad.

Ez a vizsgálat eszköz a gondolkodás segítésére a nevelőszülők képzéséről. Ezért vizsgáltuk meg a figyelembe veendő kérdéseket és nehézségeket, amelyek a transzfer előtt állhatnak. A tanulmány számot vet a partnerek jövőbeni szükségleteivel és érdekeivel, hogy a francia szakképesítést egészében vagy részlegesen átvegyék. Ebben a helyzetben természetes, hogy a kapott válaszok nem voltak szükségszerűen véglegesek, de mutatták a tájékozódás irányát, amely, ha a transzfer megvalósul, később változhat a szakképzéseket illető nemzeti intézkedésekkel összefüggésben.

Melyek a transzfer feltételei? A válaszhoz azonosítani kell a transzfer által érintett foglalkozási kategóriákat, értékelni a létező képzési gyakorlatokat, összehasonlítani a nemzeti szabályozási kereteket (a képesítések egyéb adataihoz kapcsolva). Ez a három szempont lehetővé teszi azoknak a faktoroknak az azonosítását, amelyek fékezhetik, vagy szolgálhatják a transzfert, így téve érthetővé mi vihető át, mi nem, és mely feltételekkel. Egy összehasonlító tanulmány segített megérteni, és megtalálni a közös vonásokat és a három ország belső sajátosságait. Számunkra – e tanulmány keretében – elegendő a magyar átvihetőségi tanulmány és akcióterv tanulságainak áttekintése.

A francia assistant familial és a magyar nevelőszülő OKJ SZVK-ja, vagyis modulrendszere és kompetencia területei eltérnek egymástól, logikáját, struktúráját tekintve egyaránt. A francia rendszer kompetencia-felfogása egyszerűbb, átláthatóbb és a tevékenységekből kiindulva építi fel a rendszert. A magyar kompetencia fogalmi értelmezése differenciálja szakmai, személyes, társas és módszer kompetenciákra. Az úgynevezett feladatprofil-

ban fedezhetőek fel a tevékenységek különböző cselekvő igékkel kifejezett mondatokban ¹⁹.

A magyar munkacsoport megvalósíthatósági javaslata azokra a jelentős eltérésekre hivatkozik, amelyek az adaptálandó francia és a létező magyar nevelőszülő szakképzés között van. Ugyanakkor a többi ország modellje és a projekt célkitűzései is az ECVET szerinti modell kialakítását szorgalmazzák. Ezért egy olyan alternatív szakképzés akkreditációját kívánatos kidolgoznunk, amely a következő szerkezeti és filozófiai alapokon nyugszik: Megőrzi a francia képesítés tevékenységekből levezetett kompetencia és modulrendszerét, kiemelve ebből a magyar OKJ (Országos Képzési Jegyzék) - béli megegyezősegeket. Eleget tesz az ECVET egységekben tervezés logikájának és tanulmányi idő keretének és betartja a magyar akkreditációs eljárás lépéseit.

Az eljárás módja a hagyományos magyar akkreditációs eljárásától a következőkben fog eltérni. Kérvényezni kell a kísérleti modell szerinti SZVK (Szakképzési Vizsgáztatási Követelmények) és Képzési Program kidolgozását. Itt a kísérlet az ECVET rendszer szerinti modell szerkezetének és egységeinek alkalmazása a nevelőszülő képzésben. A kísérleti nemzetközi ECVT szerinti Nevelőszülő szakképesítés OKJ-ba való bevétele külön jogi eljárást igényel, amit a minisztériumoknak és az akkreditációban érintett szervezeteknek (NSZFI/Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, stb.) támogatni kell.

Állami beavatkozást igénylő rendszer kidolgozása e projekt keretében nem végezhető el. Kidolgozható a továbbképzési rendszer váza, és az ECVET alapja. Ennek megfelelően egy továbbképzési rendszerbe illesztést fogunk Magyarországon első lépcsőben tervezni, amibe a francia rendszer elemeit beemeljük. Második lépcsőben egy ECVET vázlatot készítünk, és azt ajánljuk fel az NSZFI-nek.

A kifejlesztett képzési programot, illetve modulrendszerű tananyagot a következő magyarországi szakképesítésekkel rendelkezők képzésében és továbbképzésében lehet felhasználni:

- Nevelőszülő
- Hivatásos nevelőszülő
- Gyermekgondozó nevelő
 - Gyermek és ifjúsági felügyelő
 - Házi időszakos gyermekgondozó részképesítések
 - Valamint a gyermekotthoni asszisztens
 - és a Kisgyermekgondozó nevelő részképesítésekénél
- Szociális segítő
 - Szociális asszisztens
 - Szociális gyermek és ifjúságvédelmi ügyintéző elágazással
 - Foglalkoztatás szervező
 - Mentálhigiénés asszisztens
 - Szociokulturális animátor
- Családpedagógiai mentor

A projekt eredményei felhasználhatók (1) a fent felsorolt szakképesítések továbbképzésénél. Ezt első körben a PTE vonzáskörzetében lévő régiókban (Dél-Dunántúl)

¹⁹ Lippóy Dóra – Lükő István – Tombor Viktória: *A nevelőszülő képzés korszerűsítése*. In Tudásmenedzsment XII. évfolyam 1. szám 2011. április 30-44. 31.o.

egy, esetleg két helyszínen megszervezett 120 órás továbbképzési kurzusokon fogjuk használni. Itt a kidolgozott kompetencia profilok azon moduljait fogjuk oktatni, amelyek az adott szakképesítésből hiányoznak, illetve minimálisan vannak meg. (2) Kidolgozunk és akkreditáltatunk egy ISCED 4B szintű, a hazai Felsőfokú Szakképzés rendszeréhez tartozó (OKJ 55 szintkódú) *Nevelőszülő tanácsadó* képesítést és a hozzá tartozó programot. Ennek a szaknak az elfogadtatása az NSZFI hatáskörébe tartozik. A szak bemeneti követelménye a hivatásos nevelőszülői képesítéssel, középiskolai érettségivel való rendelkezés. A képzés a felnőttképzés keretében valósulna meg és egy éves időtartamú lenne.

(3) Az eredményekre rá lehet telepíteni (tervezni) egy diplomával rendelkezőknek szóló szintén felsőfokú szakképzést a 61-es szintkódú *Komplex családsegítő és támogató tanácsadó* képesítés programját is. Ez a képesítés azért lenne fontos, mert a Magyar Kormány kisebbségekkel, hátrányos helyzetűekkel foglalkozó államtitkársága komplexen kezelő rendszerben képzelel el a társadalmi méretű probléma megoldását. Vagyis eddig csak a gyermekekkel, nevelési, szocializációs, oktatási, szakmához jutási problémáikkal foglalkoztak, illetve külön a szülők foglalkoztatási problémáival. Ezt egy olyan komplex rendszerbe kell integrálni, ahol a gyermekek nevelése, oktatása és szakmai képzése összekapcsolódik a család többi, elsősorban felnőtt tagja munkavégzési, iskolai-nevelési hiányosságainak csökkentésére vonatkozó munkaerő fejlesztési, munkahely biztosítási – foglalkoztatási programmal²⁰.

A feladatprofil kidolgozása (a francia *Référentiel métier*, RM)

A családba fogadás szakembereit illető szakmai referenciagyűjtemény kidolgozásának metodológiája és eszközei Bulgáriára, Magyarországra és Romániára vonatkozóan

A szakmai referenciagyűjtemény (RM) a nevelőszülő szakmai tevékenységi területét határozza meg. Az RM leírja azokat a tevékenységeket és feladatokat, melyeket a jövőben nevelőszülőnek szakmai élete első éveit során gyakorolnia kell. Ezek a tevékenységek nem egy kezdő, sem egy jártas szakember tevékenységei. Tapasztalatra lesz szükség ahhoz, hogy a képesítés birtokosa a kompetenciák egészét tudja használni, figyelembe véve a munkavégzés során adódó szituációk összetettségét.

Az RM munkahelyzetek elemzésén alapul, de számításba veszi a tevékenységek előre látható fejlődését is, a munkáltatók és az intézmények képviselői által továbbított információk alapján, melyeket az *„Állapotrajz a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési gondozásának módozatairól, valamint diagnózis a szakképzési szükségletekről”* című AFUE - dokumentum tartalmaz. A leírt tevékenységek megfelelnek a nevelőszülő típus-foglalkozásnak, ahol az RM olyan szakmai helyzetek halmazának elemzését adja, melyek intézménytípusok szerint különbözőek, de elegendő mértékben hasonlítanak egymásra ahhoz, hogy egy egységet, egy foglalkozást alkossanak.

Az RM három fő funkciót tölt be: (1) Közvetítő funkciót az – egy képesítés kidolgozásában és kidolgozásában részt vevő – különböző partnerek között. Munkáltatónak és képző-

²⁰ Lükő István háttér tanulmánya az AFUE-projekthez: *A szakképzés keretei Magyarországon. A francia Assistant Familial (Nevelőszülő) szakképzettség átvihetőségének feltételei a szakképzési szükségletekről készült állapotrajz alapján*

nek meg kell egyeznie a képesítés célját illetően. (2) Kidolgozási eszköz funkcióját a képesítés kidolgozási folyamatában; valójában a szakmai tevékenység elemzése során kiemelt elemek adják azt a talapzatot, amelyre a képesítési referenciagyűjtemény épül. Az RM-t a képzők használják a képesítés szakmai céljainak jobb felfogása érdekében, a kompetenciákat értékelő helyzetek kidolgozásához. (3) A képesítés szakmai céljára vonatkozó tájékoztató funkciót minden egyes szakmai tájékoztató és pályaválasztási szervezet számára.

A referenciagyűjtemény (feladatprofil) egy olyan dokumentum, mely referenciákat tartalmaz, dokumentum, melyet hivatkozásként használnak egyes választások alátámasztására. Az így körvonalazódó *típus-foglalkozás* fogalmát az ugyanazon szakmai cél elérését támogató szakmai tevékenységek és feladatok határozzák meg. Ugyanazon foglalkozás különböző összetevőkből is állhat attól függően, hogy milyen szakmai szervezet hozta létre, vagy melyik régióban található. A munkaerőpiacon foglalkozás-jegyzékekben feltüntetett foglalkozások típus-foglalkozások.

Az AFUE projektben ezt a modellt használjuk. A típus-foglalkozás elemzésének megvalósításához a három transzfer országban, a projekt partnerei az alábbi elhatározások szerint dolgoztak:

- A nevelőszülő foglalkozás egy végrehajtó, nem betanító foglalkozás. Az RM összeállításához vezető elemzési szintek a tevékenységek lesznek, melyeket feladatokra, azokat pedig műveletekre bontják.
- A feladat szintje az, ahonnan majd aztán levezetik a kompetenciákat, vagyis a kompetenciákat a feladatokból vonják le. Ezeket tehát oly módon kell kifejezni, hogy kitűnjön annak a személynek az „intelligenciája”, aki azokat elvégzi.
- A feladat műveletekre bomlik. A műveletek a szakma gyakorlásához szükséges egész szakmai know-how beazonosítását szolgálják. Az alapanyagai lesznek a tudás referenciagyűjtemény megalkotásának.
- A tevékenységek száma egy 5 és 10 közé eső skálán helyezkedik el. Ez a szám teljes mértékben tapasztalatra alapul. Ez a nagyságrend lehetővé teszi egy bizonyos számú kompetencia megszerzését, mely általában húsz körüli. E szám növelése túl aprólékos leíráshoz vezetne, amitől a kompetencia egyszerű hozzáértésként jelenne meg. A kompetencia fogalmának projektben alkalmazott jelentése: „egy egyén képessége források, nevezetesen elméleti, módszertani és gyakorlati tudás mozgósítására”. A feladatnak tehát kellően gazdagnak kell lennie ahhoz, hogy abból következtetni lehessen a különböző elméleti, módszertani, gyakorlati és kapcsolati ismeretekre.

Ugyanazon műveleti módot fogadták el a három országban. Felállítottak egy elemzői csoportot. A csoport elkészítette a nevelőszülő foglalkozás elemzését. Az elemzéseket összevetették a francia nevelőszülő képesítés referenciagyűjteményével, valamint a szakma által Franciaországban kiadott szakmai referenciagyűjteménnyel.

A munkahely elemzésének célja lehetővé tenni tevékenységek és feladatok kialakítását az RM-ben. Ehhez meg kell próbálni beazonosítani minden tevékenységet. Megpróbálhatjuk a tevékenységeket időrendi logika szerint, vagy természetük szerint azonosítani: mit kell tennie az egyénnek ahhoz, hogy a szükséges információkhoz jusson a munkahely fenntartásához; az ügyfél/gyermek fogadásához, tájékoztatásához; az gondozásba vételéhez, ellátásához;

tevékenysége ellenőrzéséhez; a tevékenységéről való beszámolóhoz; a vállalatban való kommunikációhoz?

Egy tevékenység elemzése a tevékenységet alkotó feladatok, használandó eszközök, berendezések, műveleti formák, a know-how azonosítása, amit az egyénnek birtokolnia kell ennél a tevékenységnél. Miről tudhatjuk, hogy egy egyén megfelelően végzi ezt a tevékenységet? Mi az a tudás, amit az egyénnek memorizálnia kell e tevékenység gyakorlásánál? Mekkora az egyén autonómiája (teljes, részleges)?

Össze kellett gyűjteni minden, a foglalkozásra vonatkozó dokumentációt, definíciókat, meghatározó szövegeket, a létesítmény organogramját és a nevelőszülő helyét, a belső képzési programokat, ha vannak stb.

Szakmai tevékenységek és feladatok bemutatása

TEVÉKENYSÉGEK ÉS FELADATOK LISTÁJA

Kód	Tevékenységek	KÓD	Feladatok
A2	A személyre szabott egyéni gondozás tervezése és megvalósítása. A gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése	A2.T1	A gyermek számára megfelelő élettér kialakítása
		A2.T2	Kiegyensúlyozott életritmus
		A2.T3	Testi és mentális higiénia
		A2.T4	Biztonságérzet
A3	A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek oktatásának, tanulásának kísérése	A3T1	Értékátadás, szocializáció
		A3T2	Tanulásszervezési kompetencia
		A3T3	Iskolai és iskolán kívüli tevékenységek orientálása
A4	A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek támogatása a vérszerinti szüleivel való kapcsolatban	A4.T1	A nevelő családtól való elválás, kiválás előkészítése
		A4. T2	A vérszerinti családdal való kapcsolat kialakítása és működtetése
		A4.T3	Segíteni a gyermeket a kettős kötődés megélésében, feldolgozásában
A1	A személyre szabott egyéni gondozás-	A1. T1	A nevelő család feladatainak előkészítése

	nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek integrációja a nevelő családba	A1.T2	A család működése
		A1.T3	A gyermek kapcsolatai
A5	Gyámság és dokumentációs feladatok	A5.T1	Együttműködés a gyámhivatalokkal
		A5.T2	Gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatos feladatok ellátása
		A5.T3	Gyermek érdekeinek képviselője
A6	Önálló életre felkészítés feladatai	A6.T1	Utógondozói ellátás jogszabályi háttérének ismerete
		A6.T2	A gyermek önálló életre való felkészítése
		A6.T3	Pályaorientáció speciális kérdései
		A6.T4	Az ifjúkor sajátos személyiséglelektani időszaka
A7	Különleges szükségletű gyermekek gondozásanevelése (0-3 éves korú, tartós beteg és fogyatékkal élő gyermekek)	A7.T1	0-3 éves korú gyermek szükségletei
		A7.T2	0-3 éves korú gyermek gondozásanevelése
		A7.T3	Tartós betegségek specifikumai
		A7.T4	Tartós beteg gyermek gondozásanevelése
		A7.T5	Fogyatékoságok ismérvei
		A7.T6	Fogyatékkal élő gyermekek gondozásanevelése
A8	Csoportmunka	A8. T1	Nevelőszülő saját motivációja, saját szerep tisztázása
		A8. T2	A gyermek számára személyre szabott projekt kidolgozása és kísérése szakmai team tagjaként
		A8. T3	Együttműködés és koordináció formáinak ismerete és az abban való részvétel, szakmai kommunikációs készségek (esetmegbeszélés, esetkonferenciák)
A9	Mentálhigiénés támogatás és minőségbiztosítás	A9.T1	Mentálhigiénés és kommunikációs ismeretek és azok gyakorlata
		A9.T2	Személyiségfejlesztés elmélete és gyakorlata
		A9.T3	Szupervízió és egyéb képzések, továbbképzések ismerete. haszna
A10	Kommunikáció a gyermekkel	A10.T1	Megfelelő kommunikáció azonosítása a kedvezményezett kora szerint
		A10.T2	Megfelelő kommunikációs forma alkalmazása

		A10.T3 A10.T4	Kommunikációs hiányok azonosítása Kommunikációs hiányos kijavításának figyelemmel kísérése
--	--	--------------------------------	--

A3 szakmai tevékenység : A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása. A gyermek oktatásának, tanulásának kísérése		
A3T1 feladat : Értékátadás, szocializáció		
Feladat leírása	VÁRT EREDMÉNYEK	KRITIKUS PONTOK

Példa az A3 szakmai tevékenység két elemének kidolgozására:

<ul style="list-style-type: none"> • 1. művelet: A gyermek kapcsolati gondjainak (pl. társaival, nevelőivel, szüleivel, stb.) feltárása. • 2. művelet: Asszertív viselkedés elősegítése. A társadalmi beilleszkedés elősegítése • 3. művelet: A város (község, lakóhely) környezeti jellemzőinek (pl. szociális háló), a helyi sajtó, rádió, televízió stb. megismertetése • 4. művelet: A gyermek magatartásának, viselkedésének formálása, ellenőrzése. Legyen képes kezelni a konfliktusokat és ezt a képességet a gyermekben is kifejleszteni. Szabályozott indulati élet elsajátítása. • 5. művelet: A „meghallgatás” készségének tanúsítása, a türelmetlen beavatkozások kerülése • 6. művelet: Együttes cselekvés a gyermekkel • 7. művelet: Ideiglenes nevelési helyzet - kontra kötődés, szerepkonfliktusok - szerepdefiníció (szülő-nevelő) A kötődés és a szociális viselkedés összefüggéseinek feltárása. A kötődések pedagógiai megközelítésű vizsgálata, a kötődés nevelő hatásában rejlő lehetőségek feltárása. Szociális kompetencia fejlesztés: a megfelelő készségfejlesztő program alkalmazása. • 8. művelet: Adekvát tanulási tapasztalatokkal a szociális viselkedés tanítása. • 9. művelet: Nevelőszülői látogatások az iskolában, megtudni, hogy mi és hogyan történik ott • 10. művelet: A tanulással töltött idő és a szabadidő helyes egyensúlyának megteremtése • 11. művelet : A tanulás értelmének felismertetése a gyermekkel 	<p>A nevelőszülő képes lesz a gyermekkel feldolgoztatni az új környezet információit, elfogadtatni vele az új helyzetet.</p> <p>A nevelőszülő fel tudja dolgozni saját szerepét, megérti a saját viszonyulását a dolgokhoz.</p> <p>A nevelőszülő képes az együttműködésre az iskolával, meg tudja ismertetni és el tudja fogadtatni a gyermek környezetével, így különösen az oktatási-nevelési intézménnyel az adott helyzetet.</p> <p>A nevelőszülő tudja segíteni a gyermeket az asszertív viselkedésformák elsajátításában és alkalmazásában, a környezetbe történő beilleszkedésben.</p> <p>A gyermek számára értéknek jelenik meg a tanulás.</p>	<p>Pszichológiai Ezen a területen is kiemelten fontos időszak a befogadást követő első néhány hónap, a gyermek ekkor fokozott támogatásra szorul.</p> <p>A gyermekek, különösen, akik erős vérszerinti kötődésekkel rendelkeznek, nehezen fogadják el az életükbe lépő új szereplőket.</p> <p>A legtöbb gyermek korábbi kötődési problémákkal rendelkezik, az erről való ismeret és a kezeléséhez szükséges készségek, képességek ezen a területen is fontosak a nevelőszülők számára.</p> <p>Társas A környezeti effektusok romboló hatása az első időszakban folyamatosan és erőteljesen, de a későbbiekben is fokozottan érvényesül a nevelt gyermekek életében, egyedi helyzetük miatt.</p> <p>Gyakran a gyermek esetében külső megjelenés, fejlődési rendellenesség, mentális visszamaradás vagy egészségi állapot más rendellenessége okoz nehézségeket az elfogadásában a társas kapcsolatok szintjén.</p> <p>Az iskola nem mindig felkészült a nevelt gyermekek speciális fogadására, nem ismerik a háttérben zajló folyamatokat.</p> <p>A gyermekek többsége olyan családból kerül ki, ahol nem érték a tanulás, és ez előfordulhat egyes nevelőszülői családok esetében is.</p>
--	--	---

**A3 szakmai tevékenység : A személyre szabott egyéni nevelés tervezése és megvalósítása.
A gyermek oktatásának, tanulásának kísérése**

A3T2 feladat : Tanulásszervezési kompetencia

Feladat leírása	<i>VÁRT EREDMENYEK</i>	<i>KRITIKUS PONTOK</i>
------------------------	-----------------------------------	-------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • 1. művelet: Tájékozódás az iskola (óvoda) nevelési és pedagógiai programjáról, gyakorlottság szerzése az oktatásfogalmakról és – folyamatokról, legyen alapvető ismerete az iskolaérettségről, a beiskolázás követelményeiről, az egyes oktatási intézményekről, a speciális oktatásról • 2. művelet: Információ-szerzés a tananyagtartalmakról és az iskolai (óvodai) oktatási – nevelési módszerekről, kapcsolatot tart az oktatási intézménnyel, törekszik arra, hogy a gyermeket és szükségleteit az iskola elfogadja, beilleszkedését és előrehaladását előítélet ne akadályozza. Tanulási zavarok felismerése. • 3. művelet: Tanulási alapkészségek vizsgálatában való együttműködés, hiányosságok megszüntetésére cselekvési terv készítése és végrehajtása. • 4. művelet: Tanulástechnikai módszerek elsajátítására cselekvési terv készítése és végrehajtása. • 5. művelet: A tanulóhoz otthoni „munkahely” kialakítása, a gyermek tanulásához biztosítja a tárgyi feltételeket és az érdeklődésének megfelelő lehetőségeket, forráseszközök felismerése és biztosítása • 6. művelet: Tanulmányi előmenetel követése, tanuláértékelés a családban, tudja megalapozni és fejleszteni a gyermek tanulási, önművelési szokásait, törekvéseit és felismerni a tanulási nehézségeket • 7. művelet: Következetesség • 8. művelet: Olvasásra, írásra szoktatás • 9. művelet: Hiperaktivitás kezelése • 10. művelet: Figyelemzavar kezelése • 11. művelet: A gyermek szoktatása tanulási és egyéb környezetének rendben tartására 	<p>A nevelőszülő képes legyen a gyermek helyzetéhez, aktuális állapotához, képességeihez, fejlettségi, mentális állapotához igazodva támogatni a gyermeket az iskolai beilleszkedésben, a tanulmányi előmenetelben, képességei kibontakoztatásában, felzárkóztatásában.</p> <p>A nevelőszülő képes legyen az oktatási-nevelési intézménnyel a gyermek érdekében történő együttműködésre, ideértve az intézménnyel kapcsolatos folyamatos kapcsolattartást, kölcsönös információcserét.</p> <p>Képes legyen a gyermek intézményen kívüli fejlesztését megtervezni, végrehajtását megvalósítani, ha szükséges, egyéb szakemberek, intézmények bevonásával</p>	<p>Pszichológiai Az iskola, a pedagógus tekintélyének túlzott tisztelete vagy éppen negligálása fordulhat elő a nevelőszülő részéről. A nevelőszülő nem fogadja el a gyermek képességeit, túlzó elvárásokkal van a gyermek felé. A nevelőszülő nem, vagy túlzóan igyekszik kapcsolatot tartani az oktatási-nevelési intézménnyel.</p> <p>Jogi Helyhiány miatt nem tudja a nevelőszülő kialakítani minden gyermek számára a saját tanulóhelyet.</p> <p>Az iskola nem kap kellően pontos információkat a gyermek tanulmányi előéletéről.</p> <p>Ha a gyermek fejlesztésre szorul, nem mindig adottak a feltételek.</p> <p>Társas A nevelőszülő nem fogadja meg a pedagógus, gyógy-pedagógus tanácsait, otthoni alkalmazásra adott fejlesztési javaslatait.</p> <p>Tanulási problémák sok gyermeknél fellépnek a vérszerinti családból, addigi iskolai környezetből való kikerülés miatt.</p> <p>A tanulmányi eredményt befolyásoló tényezőket (képességek szintje, elmaradások, zavarok stb.), körülményeket a nevelőszülők nem mindig képesek reálisan felmérni, az iskola jelzéseit nem mindig fogadják el.</p>
--	---	--

A családba fogadás szakembere/nevelőszülő szakképzés tulajdonságprofilja Magyarországra vonatkozóan (képesítési referenciagyűjtemény/tulajdonságprofil, modulrendszerű európai képzési program)

A vizsgaanyag (SZVK) felépítésének gyakorlati módszere

Az Európai Parlament előírja²¹ a tagországok számára a kreditrendszerek (ECVET) kialakításához az országos minősítések egységekre bontását, amelyeket « tanulási egységeknek » neveznek²². A vizsgaegységek feladatainak európai listája, mint ahogy azt tartalmazza a parlamenti utasítás 2. melléklete, az alábbi elemekből áll. A listában közzétett feladatok minden egyes tulajdonságát megvitattuk, a feladatokat a nevelőszülő európai minősítésére alkalmaztuk.

Európai feladatok listája
<p>Egy egység a képesítés azon eleme, amely tartalmazza a tudás, a képességek és a kompetenciák koherens együttesét, és amely egy olyan értékelés és érvényesítés tárgyát képezi az ECVET pontszámai révén, amit erre dolgoznak ki. A képesítés több egységet foglal magába, és ezeknek az egységeknek az összességéből áll. A jelölt megszerezheti a képesítést azáltal, hogy összegyűjti az egységeket, amelyeket a különböző országokban és különböző kontextusokban sajátított el (hivatalos, vagy esetlegesen nem hivatalos és informális) az egységek megszerzésére és tanulási követelmények elismerésére vonatkozó országos törvényes rendelkezések értelmében.</p>
<p>A képesítést alkotó egységeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> — egyszerű és érthető kifejezésekkel kell leírni az egység által lefedett tudást, képességeket és ismereteket illetően, — a globális képesítéssel összhangban meg kell tervezni és meg kell szervezni, — oly módon kell kidolgozni, hogy biztosítsák a megszerzett tudás értékelését és jogi érvényesítését.
<p>Egy egység megfelelhet csak egy képesítésnek vagy közösen több képesítésnek. A beszámított ismereteket, amelyek egy adott egységet alkotnak, meg lehet szerezni attól a helytől és módtól függetlenül, ahol, és ahogy azokat kialakították. Az egységet tehát nem szabad összekeverni egy oktatási elemmel, amely egy tanulási vagy képzési hivatalos program részét képezi.</p>
<p>A szabályokat és eljárásokat, amelyek a megszerzett tananyag egységeinek jellemzőit határozzák meg, és amelyekhez hozzá kell adni, vagy amelyekkel kombinálni kell az egységeket egy adott képesítés perspektívájában, az illetékes intézmények és a képzési folyamatokban részt vevő partnerek határozzák meg az érvényben levő országos vagy területi szabályo-</p>

²¹ Az európai parlament és az európai tanács utasítására létrehozva egy európai oktatási kreditrendszert szakmai oktatások és képzések esetére 'ECVET' – 2008. április 9.

²² A projekt egységeire használt kifejezés « vizsgaegység ».

zások szerint.

Egy egység követelményeinek az alábbiakat kell tartalmazniuk :

- az egység főcíme,
- esetegesen azon minősítés (vagy minősítések) címe, amelyekhez az adott egység tartozik,
- minősítés tananyaga a CEC/EKKR szintjéhez viszonyítva, és ha lehetséges, az országos minősítési kerethez viszonyítva,
- a megszerzett tudás, amelyet az egység tartalmaz,
- eljárások és megszerzett tudás értékelési kritériumai,
- az egységhez csatolt ECVET pontok,
- az egység érvényességének időtartama, szükség szerint.

Egy vizsgaegység a szakképesítés egy része. A szakképzésben résztvevő részben is elsajátíthat bizonyos kompetenciákat, míg másokat nem. Ennek megfelelően a bizonyítványok is vizsgaegységekre tagolódnak. Mindegyik vizsgaegység megfelel bizonyos számú kompetenciának, ezek a kompetenciák pedig bizonyos szakmai tevékenységeknek. Ez lehetővé teszi valamely alkalmazhatóságát a munka világában. A megszerzett vizsgaegységek lehetőséget adnak bizonyos szakmai tevékenységek gyakorlására és előírhatják kiegészítő képzések keresését a hiányzó részek pótlására.

Képzési modulok kínálatának bemutatása Magyarországon

A képzési kínálatot bemutató táblázat

UF1						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A1.	UC1	M.1.1	Gyermekellátási alapfeladatok	40	3	2
UF2						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A2.	UC2	M.2.1	A családi környezet felkészítésének feladatai	40	3	1
UF3						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A3.	UC3	M3.1	A gyermek képességeinek kibontakoztatásával kapcsolatos feladatok	40	3	2
UF4						

Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A4.	UC4	M.4.1	Az önálló életre való felkészítés feladatai	40	3	1
UF5						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A5	UC5	M.5.1	A gyámsággal kapcsolatos feladatok	40	3	1
UF6						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A6.	UC6	M.6.1	A nevelőszülő dokumentációs feladatai	40	3	2
UF7						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A7.	UC7	M.7.1	Különleges szükségletű gyermekek gondozása, nevelése	90	3	2
UF8						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A8.	UC8	M.8.1	Csapatmunka	90	3	1
UF9						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A9	UC9	M.9.1	Mentálhigiénés támogatás és minőségbiztosítás	90	3	2
UF10						
Szakmai anyag	Vizsgaegység	Modul kódja	Modul leírása	Időtartam	Szint (CEC/EKKR)	Kredit (ECVET)
A10	UC10	M.10.1	Kommunikáció	90	3	2

Példa egy vizsgaegységre a magyar munkacsoport anyagában:

**UC N°3 (VIZSGAEGYSÉG): A gyermek képességeinek kibontakoztatásával
kapcsolatos feladatok**

Szám	Ismeretek	Leírás
E1	C1, C2,	<p>Vizsga leírása : Bemutatja az egyéni fejlesztési terv és a beilleszkedéshez kapcsolódó dokumentáció elkészítésének szempontrendszerét, lépcsőfokait, s javaslatot tesz fejlesztő tevékenységre.</p> <p>Időtartam : 1 óra</p> <p>Megvalósítási feltételek : semmi</p> <p>Felkészülési idő : benne foglalt</p> <p>Vizsga formája: gyakorlati</p> <p>Osztályozási rendszer (számmal, szöveges) : 1-20 pont Az értékelés szempontjai> Helyi tételsor alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szakmai tartalom> Szakmai ismeretelemek (10 pont) • értékelendő kompetenciák: döntésképeség, rugalmasság, nyelvhelyesség, közérthetőség, udvariasság, logikus gondolkodás, kreativitás, ötletgazdagság, helyzetfelismerés (10 pont) <p>Vizgabizottság : egy szakember és egy oktató</p> <p>ECVET : 2; szint 3-4</p>

VIZSGAANYAGBAN ÉRTÉKELT ISMERETEK LISTÁJA ÉS ISMERETEK RÉSZLETEZÉSE :

1.A megismeréshez szükséges technikákat sajátít el	<p>1.1Megismeri a gyermek adottságait, képességeit, előtörténetét</p> <p>1.2Megismeri a gyermek különleges és speciális képességeit</p> <p>1.3Törekszik a szociokulturális és az adottságokból eredő hátrányok csökkentésére. Gondoskodik a szellemi és erkölcsi fejlődést szolgáló, kulturális értékekhez való hozzájárásról. Biztosítja a gyermek kötelező oktatásban való részvételét.</p>
2.Fejlesztő tevékenységet folytat	2.1Megalapozza és fejleszti a gyermek tanulási, önművelési, művelődési szoká-

	<p>sait, igényeit. Figyelemmel kíséri a gyermek iskolai előmenetelét.</p> <p>2.2Pozitívan kezeli az átlagtól való eltérést a gyermek képességeiben</p> <p>2.3Részt vesz a családi helyzete rendezésében. Elősegíti a gyermek vérszerinti vagy örökbefogadó családba való visszakerülését.</p>
--	---

Példa egy modulra:

<p>MODUL KÓDJA : M 3.1</p> <p>A gyermek képességeinek kibontakoztatásával kapcsolatos feladatok</p>	<p>Modul leírása :</p> <p>A modul célja, hogy a képzésben résztvevők ismereteket szerezzenek a gyermek fizikai és pszichológiai fejlődésének egyes állomásairól, továbbá valós betekintést nyernek a lehetséges tehetséggondozásról és az esetleg szükséges rekreációról is. A modul során a játékokra, mint képességfejlesztő és nevelő elemre nagy hangsúly esik.</p>
<p>Modul céljai</p>	<p>Tudás (elméleti ismeretek) Játék, tehetséggondozás, rekreáció, fizikai és pszichológiai ismeretek</p> <p>Képességek (gyakorlati ismeretek) Megismeri a gyermek adottságait, képességeit Megalapozza és fejleszti a gyermek tanulási, önművelési, művelődési szokásait, igényeit Biztosítja a gyermek kötelező oktatásban való részvételét Figyelemmel kíséri a gyermek iskolai előmenetelét Biztosítja a gyermek számára a szakszerű segítségnyújtás lehetőségét Törekszik a szociokulturális és az adottságokból eredő hátrányok csökkentésére Megismeri a gyermek különleges és speciális szükségleteit Gondoskodik a szellemi és erkölcsi fejlődést szolgáló, kulturális értékekhez való hozzájárulásról Elősegíti a gyermek vérszerinti vagy örökbefogadó családba való visszakerülését</p> <p>Kompetenciák (készségek) Együttműködési képesség Csapatlét Gyermekjátékok használata Kreativitás Koncentráció</p>
<p>Tartalom</p>	<p>A gyermek képességei Speciális élethelyzetből adódó lélektan Különleges és speciális szükségletű gyermekek</p>

	<p>A gyermek magával hozott normái és szokásai</p> <p>A játék és a tanulás személyiségfejlődésben betöltött szerepe</p> <p>- Gyermek fejlődésének szakaszai (fizikai, pszichikai és kapcsolati, érzelmi és szexuális, stb. szempontból)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ pszichomotorikus és érzelmi fejlődés gyermek és a testének felfedezése ☞ test ábrája ☞ mi az érzékenység? (hogyan fejlődik a gyermekeknél? alap biztonság fogalma és korai interakciók) ☞ kisgyermek és gyermek pszichikai élete, és a pszichológiai, érzelmi fejlődés különböző szakaszai ☞ a különböző szakaszok, a záróizom kontroll elsajátítása (neuropszichológiai és pszichológiai érés fontossága a záróizom kontroll elsajátítására vonatkozóan a gyermekekre alkalmazott tanulás révén, a tisztaság szociális, családi és érzelmi szervezetben, felnőttek szerepe ennek elsajátításában) ☞ Oidipusz komplexus időszaka és helye a személyiség kialakulásában ☞ szexualitás és nemek differenciálása (különböző fejlődési szakaszok: nemi szervek megismerése, a nemek közötti különbségek megismerése, az élet eredete, az anyaság kérdése (vonatkoztatva a pszichológiai, érzelmi fejlődés szakaszaira), szexuális kíváncsiság, értelmet adni a gyermek a szexualitással szembeni viselkedésének, gondolatok a szexualitás társadalmi és kulturális megjelenéséről ☞ a nyelv (nyelv a személyiség fejlődésében s kialakulásában, nyelv fejlődése, beszélt nyelv előtti verbális intelligencia), a családi, társadalmi és kulturális kontextus fontosságának kimutatása a nyelv elsajátításában, verbális és nem verbális nyelvi elemek, nyelvi zavarok (késői beszédfejlődés, képzési zavarok, diszfázia, afázia, stb.) <p>➤ Szociális fejlődés</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ néhány szakasz a gyermek korának függvényében: különböző kapcsolatok fejlődése (gyermek/szülő – gyermek/más felnőttek – gyermek/más gyermekek) <p>➤ A gyermek intellektuális fejlődése</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ mi az intelligencia? az intelligencia többoldalú megközelítése ☞ hogyan alakul ki a gyermekeknél? ☞ melyek a fejlődési „akadályok”: ☞ hogyan lehet elősegíteni az ismeret és a megértés iránti figyelmet? ☞ hogyan viselkedjek a befogadott gyermek iskolai bukása esetén? ☞ intellektuális lemaradás, koraérett gyermek: jobban megérteni és figyelemmel kísérni a "más" gyermeket
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Emmi Pickler elméletének bemutatása ☞ szabadon mozogni <ul style="list-style-type: none"> ☞ kapcsolatok a szenzoriális ébredés és az szellemi ébredés között ☞ Játék és játékszerek szerepe a gyermek fejlődésében ☞ Segítés abban, hogy megteremtsék a gyermek ébredését elősegítő feltételeket ☞ Ébredést fékező tényezők ☞ Játékos tevékenységek, játék és szabadidő: festés, olvasás, mondókák, motoros tevékenységek
Célcsoport	Nevelőszülő a munka során
Pedagógiai módszerek	Elsősorban: Elméleti ismeretek Ismeretek cseréje, tapasztaltok Brainstorming használata
Időtartam	40 óra
Értékelés	Szükség szerint
Források	(A pedagógiai eszközök kódjai)

Az európai szintézis tíz vizsgaegység megtartását rögzíti, amely mind a négy ország nemzeti programjával kompatibilis.

A nevelőszülő szakképzés vizsgaegységei Franciaországban, Magyarországon, Bulgáriában és Romániában – európai szintézis

<p>UC 1. A gyermek befogadása és integrációja a nevelő családba</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otthoni higiénia és biztonság - Mindennapi étkezési higiénia és táplálkozási zavarok - A gyermek bioógiái ritmusa - Fizikai és pszichés rosszulletek tüneteinek enyhítése, megfelelő reagálás
<p>UC 2. A gyermek tanulmányainak figyelemmel kísérése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekkor fejlődési fázisai - A serdülőkor fejlődési folyamata - Bűnözés kockázatának kezelése : javítás, értelmezés a gyermek lelki-érzelmi fejlődésének megfelelően <ul style="list-style-type: none"> - Az skolarendszer és szerepe a tanulás fejlesztésében (tanulási zavarok, diszlexia, hiperaktivitás ...) - A megelőzés és ellátás intézményi feladatai: a speciális ellátás eszközei - Kulturális és szabadidős tevékenységek (egy szabadidős, szórakoztató tevékenység beiktatása)

UC 3. Kommunikáció a gyermekkel

- A megfigyelés és meghallgatás módszerei, az információközvetítés sémája, aktív hallgatás

UC 4. A gyermek mindennapi életének megszervezése

- A szokások kialakításának folyamata és a gyermek segítése. Az ismétlések és a mindennapi rítusok kialakítása.
- Kötődés, elszakadás és önállósodás. A kötődés zavarai. A kötődés különböző formái Bowlby elmélete szerint és fejlődésük az életszakaszok során ; komplex okok (szociális, egészségügyi, pszichológiai ...) a gyermek és családja szétválásában, a különválás hatásai és következményei

UC 5. A gyermek jogainak biztosítása és tiszteletben tartása

- A nevelőcsalád különböző tagjainak helye és szerepe a nevelt gyermek gondozásának vonatkozásában
- Szülői hibák, nem megfelelő szülők; a gyermek figyelemmel kísérése a nem megfelelő szülőkre tekintettel.
- Kapcsolati kudarcok ; érzelmi hiányosságok
- Visszaélés
- Fizikai és érzelmi intimitás a gyermek életkorától és élettörténetétől függően, figyelembe véve a gyermek fejlődésének megfelelő kulturális dimenziókat
- Interkulturális, vallási és rituális dimenziók, más kultúrák és azok jelentése a gyermek számára;

UC 6. A gyermekre és nevelésére vonatkozó okmányok vezetése**UC 7. A gyermek épségének és biztonságának biztosítása**

- Teendők vész helyzetben, kisgyermekek egyedi szükségletei
- Gyermek és serdülők egészségvédelme

UC 8. Szakmai kommunikáció

- Törvények és rendeletek kontextusa : gyermekjogok, családjog, gyermekvédelmi jogszabályozás
- Intézményi és adminisztratív keretek a nevelt gyermekre vonatkozóan ; a nevelt gyermekkel és a nevelő családdal kapcsolatos család- és gyermekvédelmi törvényi feltételek, jogi és intézményi védelem
- A nevelőszülőség fejlődése
- A gyermekvédelem különböző intézményei ; a nevelőszülő státusza a gyermekvédelem rendszerében

- A tartós nevelésbe vétel különböző szereplőinek helye, az őket illető jogok és kötelességek

UC 9. Pluridiszciplináris (szakmaközi) csapatmunka

- A nevelőszülő saját felelősségének ismerete a csapatmunkában (szakmai titoktartás, családlátogatás...);
- A nevelőszülő kapcsolódása a nevelőszülői hálózathoz (az intézményhez tartozás érzése)

UC 10. Szakmai ismeretek és képességek fejlesztése

Fontos része a projektnek a *pedagógiai eszközök gyűjteménye*, amely nyomtatott, szöveges, képes és egyéb médiumok nemzetközi forrásait teszi hozzáférhetővé a felnőttképzők számára, valamint a *képzők képzése* 4 napos program, amely a partner országokban 15-15 oktató szakember számára mutatja be az eredményeket, ismerteti meg az EKKR-nek az AFUE projektben használt módszertanát, s a résztvevők kontrollját is beépíti a végső változatba.

Összefoglalás

A nevelőszülő szakképesítésnek az EKKR és az ECVET szerinti, modulrendszerű, kompetenciákra épülő kidolgozása során szembe kellett néznünk azzal a nehézséggel, hogy nemzeti szinten nincs kidolgozva a kreditrendszer és emiatt az igazolásokat és a részleges elismeréseket egyelőre nem lehet a nemzetközi standardok szerint kiadni. Előre léptünk a moduláris képzési program kiegészítésében, a több lépcsős képzésmóddal kidolgozásában. Ez továbbfejleszthető, jelenleg kidolgozás alatt áll – a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán – a magyar tervekhez igazodó, más szakterületekhez és szintekhez kapcsolódó továbbképzési rendszer. A projekt nyomán – és más törekvésekkel összhangban, amelyek a nemzeti szakképzési és felnőttképzési intézet körül formálódnak – a szakmának perspektivikusan ki kell dolgoznia a nemzeti szakképzési kreditrendszert és ahhoz illesztve egy egységes, az európai elveknek megfelelő szak- és továbbképzési modellt.

Irodalom

1. A magyar rész tanulmány és bibliográfiája: doc. 1_HU_hu :*Állapotrajz és diagnózis a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek szociális és nevelési ellátásáról és a nevelőszülők szakképzési szükségleteiről Magyarországon* in: www.projetafue.eu
2. *A nemzeti képzési keretrendszerek kidolgozása Európában* (2010. augusztus) CEDEFOP: Európai Szakképzés-fejlesztési Központ Munkanyag: ecvet.nive.hu/download.php?filename=Kepesitesi_kreditrendszerek...hu.. megtekintés: 2011.08.05.
3. A partnerek referenciái az AFUE honlapján: www.projetafue.eu/contact_bg.php; www.projetafue.eu/partenariat.php

4. Conseil de l'Europe. Assemblée parlementaire Doc. 9692. *Amélioration du sort des enfants abandonnés en institutions*. In: http://www.assembly.coe.int/ASP/Doc/DocListingDetails_F.asp?DocID=10382 Megtekintés: 2011.08.04.
5. *Document de travail de la commission „vers un cadre européen des certifications professionnelles pour la formation tout au long de la vie”*. Bruxelles, 8/7/2005, SEC(2005) 957,
6. EKKR szöveg: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_hu.pdf ; EKKR értelmezése: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/eqf/brochexp_hu.pdf megtekintés: 2011.08.04.
7. Europass bizonyítvány: in: *Európa Tanács a minősítések transzparenciájáról* szóló 1992. december 3-i 93/C 49/01 Határozata, a Tanács *szakmai képzési bizonyítványok transzparenciájáról* szóló 1996. július 15-i 96/C 22/04 Határozata, illetve az európai Parlament és Tanács 2001. július 10-i 2001/613/CE Határozata, amely a *diákok, a képzésben részt vevő személyek, önkéntesek, tanárok és oktatók mobilitásáról* rendelkezik az EU-ban.
8. Guide du transfert de projet AFUE kézirat in: www.projetafue.eu
9. *Gyermekeink védelmében* c. törzslap, in: www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID
10. <http://europass.cedefop.europa.eu> © Communautés européennes 2002
11. Jákó Melina: A kompetencia fogalma és értelmezési lehetőségei. In: <http://www.erak.hu/szemelvenyek/kompetenciafogalom.pdf> Megtekintés: 2011.08.05.
12. Le Boterf (G), 1997, *Compétence et navigation professionnelle*, Paris, Editions d'organisation Pl.: <http://www.dijon.iufm.fr/static/formform/ac equip for/outils/L2p42.htm>
13. Lippóy Dóra – Lükő István – Tombor Viktória: *A nevelőszülő képzés korszerűsítése*. In Tudásme- nedzsment XII. évfolyam 1. szám 2011. április 30-44. 31.o.
14. Lükő István háttér tanulmánya az AFUE-projekthez: *A szakképzés keretei Magyarországon. A francia Assistant Familial (Nevelőszülő) szakképzettség átvihetőségének feltételei a szakképzési szükségletekről készült állapotrajz alapján*
15. Maastrichti közlemény a szakoktatás és szakképzés területén való fokozott európai együttműködés jövőbeli prioritásairól, 2004. december 14. in: http://ec.europa.eu/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf Magyarázat: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_hu.html